

№ 4—წიგნი მეოთხე.

საუბარი

მცულს ანგელოსზედ.

იციოთ თქვენ, მართლმადიდებელნი ქრისტიანენო, რომ ცათა შინა არიან უსკულონი სულნი-წმიდანი ანგელოსნი ღმრთისანი. ამათ წმიდათა ანგელოსთა შორის არიან ისეთნი, რომელნიც განსაკუთრებით ახლოს არიან ჩვენსებას და იწოდებიან მცულსადა ანგელოსად.

და ესრეთ რომელი ანგელოსნი ღმრთისანი იწოდებიან მცულსადა ანგელოსად?

16 მცულსადა ჩვენდა იწოდებიან იგი წმიდანი ანგელოსნი, რომელნიც, ნებითა ღმრთისათა, უხილავად იმყოფებიან განუშორებლივ ჩვენთანა, თუთ წმიდა ნათლისღებიდგან, ვიდრე ჩვენ სიკუდილადმდე, და მსგავსად გულისათვისა მეგობარისა ჩვენისა განყოფენ ჩვენთანა ურვასა და მწუხარებასა, სიხარულსა და მხიარულებასა. იგინი გულისწავლიან ჩვენ კეთილსა—გონებაში ჩაკვირდებენ კეთილსა განზრახვასა, გულში ღმრთივ-სათნო სურვილსა და მართალსა ნდომასა. იგინი გვეწვიან ჩვენ ყოველს კეთილს საქმეებში, უკეთუ ესე საქმენი, იქმნიებიან სათნონი ღმრთისანი, და განგუწმორებენ მას, რადცა უსიამოვნო არს უფლისათვის და ღმრთის სჯულის წინააღმდეგი: ესე, იგი, სიზარმაცესა და უქმობასა, უქმის-მეტყუილებასა და ყოველია ბიწიერებათა. იგინი, როგორც თქალთა, ინახენ კაცსა ყოველის უბედურებისა და განსაცდელისაგან, და დაიფარვენ ყოველთა ხილულთა მტერთაგან და განსაკუთრებით უხილავთა—ბოროტ სულთაგან. და ბო-

ღას იგინი დაუცხრომელად ეკედრებიან ერთად ჩუწნთანა და ჩუწნ ცოდვლათაჲს, რომ ყოკლად-მოწყალე უფალმან მოკვიტოს ჩუწნ ყოველნი ცოდუანი და უსჯულთუბანი ჩუწნნი, მოკლედ კჳსთქუათ: ანგელოსნი მცუწლნი არიან უხილავნი მოძღუარნი, თანაშემწენი, მთარ-ველნი და მკედრებელნი ჩუწნნი ჩუწნს სიტოცხლეში. გარნა შემდეგ ამა ცხოვრებისაჲს ესე წმიდანი ანგელოსნი მცუწლნი არ დაკვიტებენ ჩუწნ. წმიდა მამა ეკკლესიისა მკარი აღექსანდრიელი გვასწავებს რომ, როდესაც კაცისაგან განშორდება სული სხეულსა, მაშინ წმიდანი ანგელოსნი მცუწლნი მიიღებენ მას და წარიუვან სხუასა ქუწყანასა; შემდეგ თანა-მოგზავრობენ მისთანა, როდესაც იგი ჭუაღს ჭუარის საზუკრებში, და ჭსტდილობენ დაითარონ როგორმე ბოროტ-თა სულთაგან, და ბოლოს მიიყვანვენ სულსა უფალისა ღუთისა წინაშე საშინელის საყდრისა მისისა. და აჳს, კაცო, დაინახე, რას აკეთებენ ჩუწნთჲს ესე წმიდანი ანგელოსნი მცუწლნი!

ყოკლთა ჩუწგანთა თანა არიან ესე წმიდანი ანგელოსნი მცუწლნი?

არიან, უკუკლად არიან, და ამასი ეჭვი არა რადმე არ არს, რამეთუ ამასუდ იტყვის თჳთ უფალი ჩუწნი იესო ქრისტე და წმიდა ეკკლესია: ეგრძალებით, ნუ უყოფთ ერთსა მცირეთაგანსა მათ, იტყვის უფალი, გეტყვი თქუწნ, რამეთუ ანგელოსნი მათნი ყოველ-თჲს ჭხედვენ პირსა მამისა ჩემისა ზეცათასა (მათ. თ. 18, მ. 10), ესე იგი: განუშორებით, იტყვის იესო ქრისტე, რომ არ უყოფთ ბო-როტი მცირე ემაწვილთა; რამეთუ გეტყვი თქუწნ ჭუშმარიტად, რომ მათცა ჭუავთ ანგელოსნი მცუწლნი, რომელნიც ზეცაში ყოველ-თჲს ჭსტგანან წინაშე მამისა ჩემისა ზეცათასა. იგინი აუწყებენ მას, რომ, თქუწნ ძმანო, ცუდათ ექტევით ემაწვილთა თქუწნთა შვილთა, და ჭსთხოვენ ღმერთსა, რომ მან თქუწნ დაგსაჯოს. უკეთუ თქუწნ ცუდის სიტყვითა და სჯიმითა ბიწიერებითა გარყვინით მათ უბრალე

გულისა (*). რადცა თქმულ-არს აქა, არათუ მარტო ემაწვილთ მიეწერება, არამედ ყოველთა ხალხთა. რამეთუ ყოველი ქრისტიანე თანასწორედ უყვარს ღმერთსა, ემაწვილია თუ იგი, ანუ სუსტი და შეუძლო მოხუცებულნი, მამაკაცი თუ დედაკაცი, მდიდარი თუ ღარიბი მთავარი თუ ჩინებული, ანუ უბრალო მიწის-მომქმედი; ყოველნი შექმნილ არიან ღმერთისაგან, ყოველნი გამოსხნილ არიან პატრიარხისათა სხლითა ქრისტე ძე ღმერთისათა. ყოვლად-მთაწყალე უფალსა, მამასა ჩუქნისა ზეცათასა ყოველნი ჩუქნ განურჩევლად უყვარვართ, თანასწორ ჭსურს ცხონება და ყოველთა მისცემს ყოველსა, ვისაც რა ჭსურს. გამოუყვანის იგი ზეციერთა მოძღუართა პატარა ემაწვილთა, რამეთუ პატარა ემაწვილნი არიან მცირე ჭაზრუკანნი და გამოუცდელნი; და ჩუქნც არ განგაშორებს იმა ბრძენთ კელთ-მძღუანულთა, მისთვის, რომ ჩუქნც, როგორც ყრმანი, თავის დროზედ განკარგეთ სასარგებლოსა ურგებლობიდან, კეთილსა ბოროტისაგან. ამცნებს იგი ანგელისთა თვსთა დაიფარონ სიტოცხლე და სიმრთელე ჩუქნის ემაწვილებისა, მისთვის რომ სიმრთელე მათა, როგორც უწყვილი კელი-სა ზ სიტოცხლე—ვითარცა ცუარი ღმერთისა; და ჩუქნც არ მოგუჟალებს შეწევნასა ანგელისთა მცუქლთასა, რამეთუ ჩუქნნი ცხოვრება, — ზ რად არს ჩუქნნი ცხოვრება? — კაცი ვითარცა თივა, დღენი მისნი, ვითარცა უწყვილი კელისა, გუასწავებს დიდი წინასწარ-მეტეუქლნი ღმერთისა ზ და შეფე დავით, ეგრეთ აუწყდნენ (ფსალ. 102, მ. 15.) . . . . ყოველივე რადცა არს ჩუქნ განკუქმო შეუძლიან მოსპობა ჩუქნნი სი-

---

(*) ესე გარყვნა ემაწვილთა, უფრო ჩუქნ საქართველთაში ძალიან განშირებული არს; ასე რომ ერთ მცირე წლოვან ემაწვილსა, და აქედგან დიდსაც—ვერნახავ კეთილის მოლაპარაკესა და წესიერის ქცევისასა. ამისა მოვალენი არიან მშობელნი მათნი, რამეთუ, პირველიდგანვე, ნაცულოდ ღმერთის-ცნობისა და მის პატივის-ცემისა, და კეთილი ცოფა-ქცევისა, მიაჩვევენ და ასწავლიან გინებით ღანძღუასა და ყოველსა უწესობასა.

ცოცხლისა უეცრად, წყალი დაგვარჩობს, ცაცხლი დაგვწუგავს, მიწა შთაგვინთქამს, ცაჲ ქუხილითა და მეხითა მოგჭკსპობს, გაცოფებული მხეცი საცოცხლეს მოგჭაკლებს. შეიძლება რა, რომ ზეციერმა მამა ჩუქნება, რომელიც იფარამს, ვითარცა გუგასა თუაღისასა ყოველსა ქრისტეს მოწმუნესა დაგვიტეოს უშემწოდ ამოდენტა განსაცდელთა შორის.

დამტკიცდება რა წმიდა ეკლესია სიტყუათა ზედა იესო ქრისტესთა, განსწავლული სულისა-მიერ წმიდისა, თუთ ჭრწმენა და მოწმუნეთაცა თვსთა უბრძანებს აღსარებად, რომ „თვითოეულთა მოწმუნეთა-თანა მოგზაურობს ანგელოსი ღუთისა, რომელიცა მას იფარავს“. და იგი—დედა ჩუქნი ყოველს დღეს განმოსთხოვს უფალსა ღმერთსა ყოველთა შვილთათუხს ანგელოსსა მცუჭლსა: „მოგვიდალე უფალა, ჭკალაბს, ანგელოსი მშვიდობისა, მცუჭლი სულთა და ხორცთა ჩუქნითა,“ თუთ ღოცულობს და ჩუქნც გვამცნებს ღოცუად ანგელოსისა მცუჭლისადმი ყოველს საღამოსა,-დაწოდის დროსა, და ყოველს დილასა ძილად აღდგომის დროსა, რომ მან, მცუჭლმან და მფარველმან სულისა და ხორცისამან, მოგვიტეოს ჩუქნ ყოველთა რაჲცა რა შეგვიწუხებია იგი ყოველთა დღეთა ცხოვრებისა ჩუქნისათა, და დაგვიფაროს ყოველთა განსაცდელთა მტერთაგან.

უკეთუ ყოველთა თუთოეულთა ჩუქნგანთასა ჭყავს ანგელოსი მცუჭლი, მაშ რატომ ერთმა მათგანმა ვერა ნახა იგი?

თუმცა შენ, კაცო, თავის დღეში არ გინახავს შენი ანგელოსი მცუჭლი, ამითი ნუ იფიქრებ, რომ იგი შენთან არ იყოს. მრავალს თქუქნგანსა არ უნახავს მეფე, არავის უნახავს სული თვისი; მინამდინ ვხსცხოვრებთ ქუჭყანაზედ ვერ ვინ ვნახავთ უფალსა ღმერთსა: მაგრამ არს რუსეთის საკელმწიფოში მარტლ-მადიდებელი კელმწიფე, გუაქს სული, იყო, არს და იქმნება უფალი ღმერთი ჩუქნი. ჩუქნ ვერ ვხედავთ ანგელოსთა მცუჭლთა ზიჩკულად მისთუხს, რომ ანგელოსნი არიან უსხეულონი სულნი, და ჩუქნ თუთ ვარტ შემოსილნი ხორციითა,-და თუაღი ჩუქნი ისეთია, რომ, მხოლოდ ჭხედავს ხორციელთა და ნივთიერთა. მეორედ, ჩუქნ ვერ ვხედავთ ანგელოსთა ღუთი-

სათა მისთვის, რომ ვართ უღაცანი. ჩუქნი ცოდვილნი, ხოლო იგინი წმიდანი და უმანკონი. უკეთუ გსურს, რომ იხილო ანგელოსნი ღუთისანი, მაშინ იყავი შენც ეგრეთ უცოდველ და მართალ, როგორც იგინი. ესრეთთა ხალხთა იგინი მართლად ეცხადებოდნენ, მაგალითებრ: აბრაამს, იაკობს, მოსეს, წმიდათა მოციქულთა და სხუთა. იყავ შენც ეგრეთ, როგორც ესე სათნოანი ღუთისანი, მაშინ ანგელოსი ხელუღად შენც გამოგეტყობა. მაგრამ, გსურს რა, რომ იცოდე და დარწმუნდე, თუ ნამდვილ შენთან არის წმიდა ანგელოსი მცნებელი, და კი ვერ ხედავ? ისმინე, რას ამბობს წმიდა მამა იოანე კობისადმართებელი: „როდესაც, რომელსამე ღოცუის დროს გრძნობ შინაგანსა სიტკბობასა და შემუსკრილებასა, მაშინ დადექი მას ზედა. რამეთუ ანგელოსი მცნებელი ჩუქნთან ერთად ღოცულობს.“ ესრეთ, შ გვიძლიან, თუ რა ვერ ვხედავთ ანგელოსთა მცნებელია, ჩუქნი გულში წარმოვიდგინოთ მათი მაცხობარებითი მ. ქმედება.

რომელის დროდგან გვეძლევა ჩუქნი ანგელოსი მცნებელი?

ანგელოსი მცნებელი გამოიგზავნება ზეციდგან, როდესაც კაცი შეიქმნება ქრისტიანად, ესე იგი, წმიდის ნათლისღების დროდგან: რამეთუ ყოველნი კაცნი წმიდის ნათლისღებამდინ არიან უწმიდურნი, ცოდვილნი, და ამისთვის ღიჩსნი არ არიან, რომ მათ-თანა იყოს ანგელოსი უფლისა. გარნა, როდესაც შესრულდება კაცზედ წმიდა ნათლისღება, მაშინ ეკლესია ჰსთხვავს უფალსა ღმერთსა, რომ იყოს მისთანა ანგელოსი ნათლისღისა. ამისთვის გუამცნებს ჩუქნი იგი, რომ ვეკიდროთ ანგელოსსა მცნებელსა, ესრეთ: „ანგელოსო ქრისტესო, მოციქულო ჩემდა წმიდის ნათლისღებითგან . . . . .“

არა როდისმე განშორდება კაცსა ანგელოსი მცნებელი?

წმიდანი ანგელოსნი მცნებელნი არა ოდეს არ დაგვიტოვებენ. გარნა, უკეთუ ჩუქნი მათ განვაგდებთ, მაშინ იგინიც განგვიშორდებიან ჩუქნიგან. და როდის იქმნება ესე? როდესაც ჩუქნი ეშმაკის მანქანებითა ვჰსცოდავთ; და კი ვერ მოვინანიებთ. „როგორც კუამელი განაგდებს ფუტკარსა, იტყვის წმიდა კასილი დიდი, ეგრეთუქ ცოდუა

განაგდებს ჩუბნს ანგელოსსა მცუჭლსა ჩუბნგან. „კინც თვის ცუ-
დის ცხოვრებითა, ერთხელ უთხრა ანგელოსმან ღუთისმან დიდსა მო-
ხუცებულსა წმიდასა ჰახუმს, შეიქმნება მკუდარი ღუთისათჳს, და დაუ-
ტეკებს კეთილ-მოქმედებასა თჳსსა, იგი ათასჯერ ცუდათ სუნს (ჰყარს),
ვიდრე მკუდრის სხეული, ისე რომ ჩუბნ არა რომლისამე სახითა
პერც დაუდგებით და პერც გაგიკლით ახლას მისსა“. და ესრეთ შენ
განაგობ შენგან ანგელოსსა მცუჭლსა, მაშინ, როდესაც ლაჰარაკობ
უბრალოსა და საძაკელსა სიტუჭებსა, როდესაც განიკითხავ დასძრა-
ხავ ზ იფიტებ. მაშინ შენთან პერ მოგზაურობს ანგელოსი მცუჭლი,
უკეთუ შენ მიდიხარ საკრებულაში გარყვნილთა კაცთასა, როდესაც
კეთილნი კაცნი მიეჩქარებიან ღუთის ტაძარში ლოცვისათჳს, და შენ-
კი მიეტევი სიზარმაცესა, მთვრალობასა, გარყუნასა, და როდესაც ამ-
ისთანა ცოდუებში დიდხანს დაადგრები მოუნანიებლად.

როდესაც ჩუბნ ვჰსცოდავთ, მაშინ ანგელოსი მცუჭლი ჰსწუხს,
ურუობს და სტირის. „რას სდგებარ და სტირი, უთხრა ერთხელ
წმიდა ნიფონტმა ერმასა, რომელიც იდგა ბჰეთა-თანა ერ-
თის სახლისა და სტიროდა, მიუგო ერმამა, მე ვარ ანგელოსი, გა-
მოგზავნილი ღუთისა-მიერ დასაცუჭლად, რომელიც რაოდენიმე
დღეა რაც ამ სახლში იმყოფება, ვსდგეპარ აქა მისთჳს, მარამ
არ შემიძლიან მიუახლოვდე ცოდვილსა, ჰესტირი მისთჳს, რომ ვკარ-
გავ იმედსა, რომ ძნელადლა მოვა სინანულად.“

ესრეთ უყუარვართ ჩუბნ წმიდათა ანგელოსთა მცუჭლთა, ესეთ
მონაწილეობას მიიღებენ ჩუბნს ცხოვებაში, ესრეთ ჰსცდილობენ კა-
ცისათჳს თითქმის მაშინაც, როდესაც იგი მათ გააჯაკებს და მათგან
განშორდება. მივცეთ ქრისტიანებო, ჩუბნთა მცუჭლთა სიუვარულისათჳს
სიუვარული, მადლობისათჳს მადლობა მათის მაცხოვარებითის ზრუნვისა-
თჳს. ზ თჳთ უსიტეყო ქმნილებასაც უყვარან იგი, რომელიც მათ კე-
თილს უყოფენ, ხოლო ჩუბნ, მადლობა ღმერთსა, გუაქუს გული და გო-
ნება! . . და რომ ვაჩუბნოთ სიუვარული წმიდათა მცუჭლთა, ჩუბნ-
თა ანგელოსთა მაშინ უნდა ვიაროთ ყოველთჳს ეკლესიაში, და უმე-

ტეს მაშინ, როდესაც იგი აღსრულებს ხსენებასა მათსა, უნდა სახელ-
შიაც მოუწოდეთ მათ ჩუქნ ყოველს ღოცუაში, - თვითოეულ დღესა-
დღით და საღამოთი და ყოველს საქმის დაწეებაზედა თვითოეულმა
იღოცეთ ანგელოსის მცნებლისადმი, ესრეთ:

„წმიდაო ანგელოსო ღმრთისაო! შენ შეგივრდებით და გვევრ-
დებით, მცნებლო და მოვარკველო წყლულისა სუფისა ჩემისაო, ყოვე-
ლივე მომიტევე, როდენიცა რა გაწყინე ყოველთა დღეთა ცხოვრე-
ბისა ჩემისათა. გამოახინე ჩემზედ მოწყალება, წმიდაო ანგელოსო
უფლისაო, და ნუ განმეშორები ჩემგან: არამედ მიზადის ცხოვრება
ჩემი მშვიდობით დაიტევ, და სიტოცხლესაცა შინა მასწავე მე ზეცო-
ურნი სიმატლენი შენნი, შთაშავონე, განმანათლე და განმამტკიცე
მცნებლო ჩემო კეთილო ანგელოსო. ამინ.“ (*)

მღწეული იოსებ ელიევი.

(*) თქმული ერთ კვირა ღვთა ქუჩის წმ. მთავარანგელოსის ეკლესია-
ში. 1866 წ.

უცხები შეხვედრას სტუდენტისა სოფლის მღჳდელთან და მათი საუბარი
(განგრძელება).

თუმცა ქორწილი მართლად ხუთს დღესა ჰქონდა, მაგრამ შესაწევარ. ვი
შვიდიოდ მანეთიც ძლივს შეუდგათ საბრალბელს; აბა რაღა ილაჳი
ჰქონდა, პატარძალი დაუტევა სახლში და თვით წავიდა სამუშაოთ,
რომ ვადამდის მოეშორებინა ვალი; მაგრამ იმან ვადაზედ სახლში
ველარ მოუწივა, — მოვალის იასაულები მოვიდნენ, პატარძალი გააბია-
ბროვეს და ბარგი მისი წაიღეს გიროთა. აი ამ სახით უხომო ხარ-
ჯმაც უბრალთ ჩაუარათ, კენახიც სხუას დარჩა, მზითევიც
სხუამ წაიღო და თვით დაშთნენ ცარიელნი. რათ უნდა იჳვეს გლებთ
შორის ასე უდროოთ და მოუმზადებლათ ცოლის შეერთვა და მეტად-
რე ეს ხუთი დღე ქორწილი? რისთვის ეჭმევინიებინ შეძლებელთ
ქუჭყანასა და შეუძლებელნი ჰსცვივიან ვალის ქუჭმა? რატომ არ უნდა
ხმარობდეთ თქუჭნ მღჳდელნი ამით მოსასპობათა ყოველს ღონის
ძიებასა? თქუჭნ ვალდებულ ხართ, მამაო, ყოველთვს და ყოველს შემ-
თხუჭვაში „ყამითი უყამოთ“ ჰმწესიდეთ და ჰსწავლიდეთ თქუჭნს
მრეკლსა. მაგრამ მომატებული ხაწილი მღჳდელთა სრულებით ყურს
არ უგდებენ თავიანთს დიდს ვალდებს-მოძღუჭებს, და წირვა ღოც-
ვასაც ხშირად უტევენ და აღსრულების ყამსაც შეასრულებენ სრულე-
ბით მოუმზადებლათ წესისაებრ, უთაქიზოთ და დაუდებელად, იგინი
არიან გართობილნი მხოლოდ თავიანთ სახლგარობის საქმეებში და
ამ სახით თანახმად მაცხოვრის ბრძანებისა იგინი თავიანთ მრეკლთა-
თვს სხედან ჳეშმარიტად ქუჭმე ხვიმირისა, და აბა როგორ არა ვს-
თქვათარა თქუჭნ დალოცვილებო? —

მღ. მე მაგაზედ უნდა გეოახხმო უ. სტუდენტო, შეიძლება
ეგი ყოველივე მივიღოთ სრულს ჳეშმარიტებით, მართალია სოგი-
ერთნი მღჳდელთაგანნი გარეწრობენ და არიან გართობილნი თავიან-
თის ცოლშვილის გამოსაზრდელათ სხუას და სხუას გლებურს საქმეებ-
შია; მაგრამ რაოდენთამე გარეწრობისათვს ერთობ ყოველთა რათ უნ
და გვიწოდდეთ დაუდებელათ? უკანასკნელის ნიუთიდგან უბირვეთესა-

დმდე, უკანასკნელის მცენარეიდგან და ჰირუტუკისა უპირველესადმდე, და სულ უკანასკნელის გლეხიდგან სულ უპირველესს და ჩინებულს ჰირადმდე, ყოველშივე და ყოველგან არს განჩევს და ავ კარგობა, და ამ საზოგადო განონიდგან აბა მღუდელნი როგორღა იქმნებიან გამო-რიცხულნი თქუჭ დალოცვილებო? როგორათაც სხუა ყველა წოდებათ ჩინონიკები სხუა და სხუა მხნობით და ერთ-გულობით აღსრულებენ თავიანთს თანამდებობასა, ეგრეთვე მღუდლებშიაც ესევე განლავსო; მაგრამ თუნდა ასეც არ იყოს, რაუნდა ჭქმნას აბა მაგ თქუჭნი მიერ ნაბრძანებს შემთხუჭვებში საბრალო მღუდელმან? თქუჭნი ეს უნდა გქონდესო უ. სტუდენტო ხსოვასში, რომ ყოველს ნიშნობას არ შუა-ტუობინებენ გლეხნი თავის მოძღუარსა, და მეტადრე უფრო რასა-კვირველია სასიძოს მოწვევასა და ქალის ჩაბარებასა; ამასთანვე ყო-ველს ამგვარს საქმესა გლეხნი მოახდენენ ღამითა, და აბა საბრალო მღუდელმან რა უყოს ვინ რასა შერება მისს მრეკლში, და ანუ ვის და როგორ დაადგეს ყარაულათა?—თავის დროს მეფე დედოფლის მხრით თხოულობს მოწმობასა დაუზრკოლებლობისათჯს თავდებთა, ობისკის წიგნს ჭსწერს განონიერად, მოწმებით ხელს აწერინებს, და აბა მომატებული რაღა გამოუვა მღუდელს ხელიდგანა; — რა იცის ში-ნაგანი გარემოება დედოფლისა, ანუ მეფისა? და უკეთუ იგი გარგებს ვისგანმე ამ გუარს ეჭუს, ვერაოდეს ვერ გაჭბედავს ჯუარის წერასა; ამ გუარის შემთხუჭვის-გამო ჯუარის წერის დაზრკოლების დამსწერი მღუდელთაგან ბევრნი განლავან, და თქუჭნიც გქმნებათ უეჭველია გა-გონილი? — ამ გუარს შემთხუჭვასში მღუდელს რჩევისა და დარიგების მეტი ხომ კარგათ უწყით რომ არა შეუძლიანრა, და უკეთუ არავინ არას გაუგონებს, მაშინ აბა რა მომატებულის ღონის ძიების მოხმა-რება შეუძლიანღა საბრალობელსა; თუკი მხოლოდ რჩევითა და დარი-გებით შეიძლებოდეს ხალხის შეკავება ყველა ცუდკაცობისა და ბორო-ტებისაგან, მაშინ ვგონებ სულ საჭირონი აღარ იქმნებოდნენ პოლი-ციის და მისი ჩინონიკები, და ერთობ ყველა ამ გუარი სასამართლო-ები? — რავდენს სხუა და სხუა განონებს აწესებს და ჭსწერს ჩუჭნი

მთავრობა, რავდენს სხუა და სხუა სამართლიანობას და ხერხიანს და
კაცთ-მოყუარე დამნაშავეთ ტუსადობას და გარდახდეკინებასა, გარნი
გამოკითხვას დროს-სათნობასა და შეგონებასა; მაგრამ ვიცი თუთ
თქუწნც კარგათ დამეთანახმებით, რომ ხალხში თუ არა მრავლდება
ბოროტება და მზაკვარება, ხომ აღარც მცირდება მანც, და აბა რა-
ქმნან საბრალე მღუდელთა მხოლოდ თავიანთის მოძღუროებითა? — მე
მაგარედ სრული თანახმა განლაკარ რომ გლესთ შორის ბევრი უბრალე
და ულახათე ხარჯვას, მეტადრე ქორწილებშია, როგორც თქუწნა
ბრძანებთ, და რასაკვირველია ყოველი ჩუწნგანი ვალდეუელია დაუმა-
ლას თუთოყუას თავის მოწათეთარს ამ გვარის უსარგებლე ხარჯი;
მაგრამ რავდენი ასი იმისთანა პირნიც ვიცი, რომელნიც
მღუდლის-მოძღურობას არა საჭიროებენ როგორათაც განათლე-
ბულნი რასაკვირველია, და არც სრულებით ახლე გაიტარებენ მათ
რჩევასა და დარიგებასა, და თუ გაუბედვი, მასხარათ ავღებულნიც
შეიქმნებიან, და თავიანთს სიმდიდრეს ჭლუპენ უკანასკნელთ პირუ-
ტყუულ კმაყოფილებათათუ, ანუ სხუა ამგუართ ჩუწნულებათათუ?!
მღუდლები ეკლესიებს და მრევლთ ნუ შორდებიოთ, სულ ხალხთ
უნდა ჭმწესიდეთო, თუქახათ უნდა იუწინეთ და ჭსცხოვრებდეთ და
ერთგულათ მსახურებდეთო. ეკ ძალიან კარგია უ. სტუდენტო, მაგრამ
ეს მამა პაპეული თქმაკი აღარ განსოვსთ, რომ ჭამა ქონებაზედა ჭვი-
დიაო. რომელი ჩუწნგანი, ის დედა-მამა ოხერი, მობინდომებს აქა იქი
ორკვასა და წანწალსა დროიანათ და უდროოთ, თუკი დღიური ლუკ-
მა პური ეგულვება სახლშია; მაგრამ უქონლობა ძნელი განლაკსთ ბა-
ტონო, ნათქუამთა ძველადგან, — რგაჭირება მიჩვიე და გაქცევას გი-
ჩუწნებო. “რომ უქონლობა დღიურის ლუკმა პურისა, რიგიანის თა-
ვის შესაფარისა აუცილებელად საჭირო ნივთეულებისა დამაპროლე-
ბელია კაცისა ყოვლისა კეთილის განზრახულებისა და საქმისაგან, ეს
ჩამდვილია და უეჭველი; ამარედ ვიცი თქუწნც დამეთანახმებით, აკერ
წელან როგორა ჭსწუხდით მხოლოდ ერთის ამ უკანასკნელის თავის
შესაფარისათვისა, თუმცა საჭმელიცა გქონდათ და სხუაც ყოველივე;

ჩუქნი ვაღდება გვეუჩრება ჩუქნიცა, ვიდრე ვარგათ რომ მრევლთ და-
უმწესელობას მოგვითხავს ღმერთი და გარდაგახდევინებს, და კიდევ
ესცდილობთ მათს შეგონებასა შეძლების გვარად, ვინც არს გაგვიგონებს,
ჰასუხის მგებელიც თვითონ იქმნება, ჩუქნი მომეტებული ახა რა ძალა
შეგვიძლიან?

სტ. არა მამაო, აგრე არ განლაგეთ. თქუქნი უნდა ბაშეობიდ-
განვე ჰსცდილობდეთ მათს ჰსწავლასა და შეგონებასა; სიურმიდგანვე
უნდა თვითრეული თქუქნი მოწათვითაგანი, ეცადნეთ დააყენოთ კეთილს
აზრსა და გზასედა, და შემეტარი მსწრაფლადვე მოაქციოთ. რადე-
საც კაცი გახეკდება, სინიღისი დაეშობა და მსჯელობა ისე წახედება,
რომ თითქმის ვარგსა და ავს ველარ განარჩევს, მაშინ ჩასაკვირველია
თქუქნი ჰსწავლა და დარბება ხშირად დაშთება უნაყოფოთ და უსარ-
გებლოთ; ბაშეობიდგანვე უნდა სცდილობდეთ მამაო თქუქნი დალოცვი-
ლებო.

მღ. ჰოო, ახლაკი მივზრდი თქუქნს აზრსა! უთლოთ თქუქნიც
იმას მიბრძანებო, რაც გვიბრძანა სამღუდლოთ ჩუქნს მახარებელში
დაბეჭდილის სტატითა უ. იოსელიანმან. თუმცა ჰასუხიც მიიღო უ.
მთვარელოვისაგან, მაგრამ მაინც კიდევ არ არის ისი იმათთვის საკ-
მაო, ჩემის ფიქრით ვგონებ მომეტებული ეკუთვნოდათ. დიდი საკ-
ვირველებასა ღმერთმანიცი, რომ თითქმის ყოველნი, ვინცკი ენას ამო-
იდგამს და კალმის ხმარებას შეიძლებს, სულ მღუდლებს დაგვიძახან
საზოგადოებისათვის არასა ჰსცდილობთო, და არვიცი თვითონგი რაღას
აკეთებენ ჩუქნიზეო მომეტებულსა?!—თქუქნი ამხედ ვგონებ შეთანახ-
მნეთ უ. სტუდენტო, რომ ცარიელი სიტყუა უსაქმოთ სრულებით
არაფერია; მოციქული ცხადოა იტყუის — უსიტყუა უსაქმოთ მკუდარ
აზრო, და ეს უუ. ჩუქნინი მგორაკნი და მძრახველნიკი ამას არა
ფიქრობენ; რაკი თვითონ იმ გვარს სტატისა, როგორც უ. ხსენებუ-
ლი იოსელიანი, დაბეჭდინებენ, ვითომც მრთელის ქვეყნის ნაკლე-
ბულება სრულებით გაუძარტავთ ისე ჰგონიათ, და ისკი აღარ ხსლოთ,
რომ სიტყუა უსაქმოთ ყოველთვის ფუჭია. ამ მოკლეს დრომდის,

ვიდრე სასწავლებლები ასე გახშირდებოდა, ვინ ასწავლიდათ სამღუ-
დელთა შერთ ანუ საერთო მომსახურეს ნაწილსა, გლეხთა და თუთ
კეთილშობილთაცა, თუ არ მღუდელნი? ეხლაც კიდევ გგონებ ისევ
სოფელთა მღუდელთაგან ნასწავლთ შერთ რიცხვი, მეტადრე სასულიერ-
ოვს წოდების მოსამსახურეთ შორის და გლეხებშია მომსახურელი
უნდა იყოს და რაღას გვემართლებიან ღმერთმანიცი? ეხლაც, რაც უნ-
და უკანასკნელი და საწყალი მღუდელი ვითუქროთ, არ შეიძლება რომ
ხუთიღვან ათამდის შევირდი არა ჭეჭანდეს და არ ასწავლიდეს და
სხუა მომსახურელი აბა რაღა გვეთხოვება თქუწ დალოცვილის შეილე-
ბო?! მე არათუ მხოლოდ სახელდობრ შემოძლიან გითხრათ, არამედ
ხუალვე გიხუწნოთ თვალთა რაოდენნიმე მღუდელნი, რომელთაც
თხუთმეტს წელსედ მომსახურელი ჭქონდათ სასწავლებლები თავიანთს
სახლებში და თავისის ხარჯითა სრულებით უსარგებლოთ მოსწავლე-
თაგან და დაუთვასებლად მთავრობისაგან, და, რა ჯამაგირები დაწესდა
ამ საგანსედ რაოდენსავე ადგილებში, მათ ესეკითარნი წაერთვათ; და
ეგრეთვე, — რომელთაც გაიწვიტეს უკანასკნელი ლუკმა ჰური და
თავიანთის ფულით და ხარჯით გააკეთეს სამრეკლოებში ოთახები იმ
განზრახვით რომ უმაწვილებთათვს ესწავლებინათ ზ თუთცა ესარგებლათ,
მაგრამ მრევლთ არ გაუგონესთ, შრომამ და ხარჯმან ცუდათ ჩაუარეს
და ოთახები დღესაც ცარელინი ჭეჭიან, და ესენიც კიდევ არა იშლიან
თავიანთს მეცადინეობასა და იღუწიან ყრმათა აღზრდისათვს. უ. იო-
სელაანისა არ იყოს ჩუწნ სულ იმას დაგუძახით თქუწ დალოცვილე-
ბო რომ დღიური ლუკმა ხმელი ჰურიც გაიწვიტოთ, ისეც შეუშურ-
ველი და საწყლური ჩუწნი და ჩუწნ ცოლშვილთ ტანთ საცელიც გაკ-
ვიდოთ, და სისხლის ოფლით მოგებული თუთო ორორი სამეჭდრო
სასიტოცხლო გროში, თუკი გვებადია ვასმე, გაიწვიტოთ სრულე-
ბით და ჩუწნს სამრეკლოებში ჩუწნის ხარჯით სასწავლებლები გაკ-
სნათ, და თქუწსკი არვიცი ღმერთმანიცი რა შემწეობას აძლევთ ჩუწნ-
სედ მომსახურესა საზოგადოებასა თქუწ დალოცვილის შეილებო,
და ანუ ვითომ არა გვეურობთ და ვალი არა გაქუწთ?! არა რა უნდა

იხარალოთ იმითა, რომ თქუნი ნახევარი და ხანდისხან სრული ჯან-
მადი და ქონის ქალადის თამაშობაში ან წაგოთ, ფრანტობასა
და უზომო კეკლუცობაში ან დახარჯოთ, ვაპირებს და სხუა და
სხუა დუხებს და პომადებში ან მისცეთ, უზომო და სხუა და სხუა
ხორავის ხმარებაში, ბალებში და გეჩეებში და სძაგელს პირუტყვულს
კმაყოფილებებში ან დაჭდუბოთ, და ძვირფასი დრო კიდევ ვინიტებ-
ში, მაცონებში და ბუღვასა და ტროტუარზედ სიარულში ან
დაჭკარგოთ, და ესე ყოველივე მოიხმაროთ სხსარგებლოთ საზოგა-
დობისა? მაგრამ ანა ჩემო ძვირფასო სტუმარო; ყოველნი ჩუნი
დაგუძახით—ეს ასე უნდა გააკეთოთ, ეს ტვირთი ასე უნდა აწიო-
თო, და თქუნი ხელს ანასა ჭკიდებთ და დღის სავალს კრიდებით;
ყოველნი ჩუნიზედ იშეკრთ თითსა და გუძახით—თვალში ბეწვი გა-
ქუსთ ამოიღეთო, და იმასკი აღარა ჭეიქრობთ, რომ თქუნი თვალ-
ში ძელებიც აწყვია. ამ გუარო თქუნი უსაფუძვლო და უსამართლო
მსჯელობა ჩუნი სამღუდელოებაზედა ან განლავსთ პატროსნება, თო-
რემ თქუნი ნებას, როგორც გნებაკდესთ, ისე იფიქრეთ.—

სტ. რას ბრძანებთ აბა მამაო პოყოლუსტა! მე თუნდა სხ-
ხელდობრ მოვასხენებთ რადენთაშე მღუდელოთა, რომელნიც სრულე-
ბით ანა ცდილობენ მრევლთ დამწყესასა. ამანზედ უნდა ულანაჩაკოთ
დამეთანხმნეთ მამაო, უჯათი რა პატროსნება განლავსთ?!

მღ. მაგანზედ ან შეიძლება ან გეთანხმო უ. სტუდენტო;
მართალია მეც ვიცნობ რაოდენ სამღუდელო პირთა, რომელნიც ძრი-
ელ გულ გრილათ ანიან თავიანთს თანამდებობაზედ, და მეტადრე
უფრო შესახებ მოძღურობისა, თუმცა აღსრულება მათი შეუძლიანთ
კარგათა. მაგრამ აი ისინი რას მოგასხენებენ: — „ჩუნი სასულიერო
მთავრობა ბრმა ყრუთ იქცევა, მიჭნდობია მხოლოდ მ. ბლადოჩინებს
და თვალ ყურვი აღარ უჭირავს მართლმსაჯულებრივად განიერი
მათი მსჯელობა და გამგებლობა სამღუდელოებაზედ თუ არაო? სხუათა
შორის იმათაც, როგორათაც ხორციელთ კაცთა, ძრიელ ადვილათ
შეიძლება იქონიონ თავიანთ ქვეშევრდომთ შორის სიმშუნი, ბო-

წოდება, ანგარება, უსამართლობა და სხუანი, — და რატომ ამას არ უნდა ფიქრობდეს იგი? ყოველს მწუკმსთ-მთავარს ჭეჭანან ჩაოდენ-ნიმე მახლობელი თანამშრომელი და თანამოდგენი პირნი, რომელთა შემწეობითაც იგი აღასრულებს მძიმეს და ძნელს თავის თანამდებობასა, და რომელთა პირთათანაცა შეგობრობა და კავშირის ქონვა აღვილათ შეუძლიანთ მ. ბლადოჩინებს, რომელთა მაგალითნიც ბევრნი ვიცით, და ამ სახით მოხმარება და აღსრულება თავიანთის თანამდებობისა არა განიხილებრ, არამედ როგორც თვითონა ჭსურსთ და სასარგებლოთ უჩნთ, და რატომ მთავრობას ეს არ უნდა ჭქონდეს სახეშია? ჩუჭნ ამგვარათა ვართ დაჩაგრული და გულ დამწკარნი და ამისთვის აღარა გვეხალისებარა. — და მართლათაც ძრეულ ძნელი მოსათმენია, რომ მე უნას ვმკიდუ და თქუჭნ ნასამკლევს იღებდეთ, ანუ თანასწორეთ ვშრომობდეთ, მე ვერცგი მხედვიდენ თუ ვარ სადმე, და თქუჭნგი ბარაქალას გიძღვნიდენ. ამგვარად საფიქრებელია ჩავდენს მხნობასაც დაუკარგვენ თავიანთ ქუჭმეკრდომთა მ. ბლადოჩინები თითქმის გარეშეწერელის თვის მფლობელობით თვსთ საბლადოჩინებშია ამგვარად უწესოდ და თავისუფლად ხმარებითა; მაგრამ ეჭვ: აბა რა გაეწეობა?! აქ უნდა მეც განვიმეორე მხოლოდ ეს მამა პაპეული გამოთქმა: „თეკვმა ჭსთქვარ სალახარკო ბეკრი მაქუეს, მაგრამ პირი წყლითა მაქუეს საკსეო.“ — მართალია ერთის მხრით მღუდელი როგორათაც მოციქულთა მობაძვნი არ უნდა ვეძიებდეთ ქუჭენიურსა დიდებასა და პატრივსა და ერთგულათ და ქება დიდებათ მოუძიებლათ აღვასრულებდეთ ჩუჭნს თანამდებობას; მაგრამ ჩუჭნ სულიერი მამანი და მოძღუარნი სამწეროღსა ჩუჭნისანი, მასვე დროსა შინა და უამსა ვართ მეორის მხრით ხორციელი მშობელნიცა და გამზრდელნი თვსთა სახლობათა, უქონელთ ნათესაობათა და ბევრთ შეუძლებელთ მოწათუთაცა, და, უკეთუ არა ვიზრუნეთარა შეძინებისა და შემატებისათვის, მამა აბა როგორ ვიცხვრეთ თქუჭ დალოცვილებო, და რითი გამოვზარდეთ თავნი ჩუჭნნი? თუმცა ბევრნი ახლად განათლებულთაგანნი ჭბრძანებენ, რომ ჩუჭნ მღუდელი შრომის ფასს

აჩას უნდა ვიღებდეთ, და, როგორათაც უსასყიდლოთ მიგვიღია, ისე უსასყიდლოთ ვაძლევდეთ; მაგრამ ამასკი აღარა ფიქრობენ რომ თავის თავის მოძულება და სხვისაკი შეუკარება ნამდვილი წინააღმდეგობა ბუნებისა, მოცუქული ცხადათ იტყვის: „არავინცა თავა თვისი მოიძულდის, არამედ ჭირდინ და ფუფუნებს მას.“ მართალია არ შეიძლება ვსთქუთ, რომ სოფელეთ მღჳდელნი ყოველნი ერთობრივ ერთგვარად და თანასწორის ერთგულებით აღსრულებდნენ თავიანთს ვაღებულულებას; მაგრამ მაინც ერთისა და ორისა უმხნეობით, ანუ შემთხვევასგამო არადეს არ შეიძლება ვიძახდეთ მათზედ საზოგადოთ რომ არას ასწავლიან თავიანთ მოწათყეთათ. როგორათაც სხუა ეკელა ქუჩულების ხალხი განათლდა ცოტცოტაობითა და არა უცებ, ჩუჭნს სქართუჭლათიაც ესევე უნდა მოხდეს ბატონო; მაგრამ თქუჩნა გურსთ ქართუჭლ მღჳდლები უცებ დაამგზავსოთ, ანუ უფრო, დავამჯობინოთ ფრანგებსა და ანგლიჩანებსა, და აბა როგორ შეიძლება თქუჭ დალოცვილებო?! — არა მაშ საიდგან არის ეს სიმშვიდე და სიწყნარე ქართუჭლებში, ეს მშვიდობიანობა და უშოფოთკელობა მათ შორის, და სრულის მოჩიილებით მიღება და შეწყნარება მათ მიერ ყოველის ახალის მთავრობის განკარგულებისა, თუ არ მღჳდელთ მოძღურობითა და დარჩიებითა?! — ძველი და დავიწყებული რომ არა განვიმოჩროთ რა, და მოვიგონოთ მხოლოდ შამილის მრავალნი მეუადინეობანი აღძვრისათვის სქართუჭლოისაცა მთავრობასა ზედა, დანიელ სულთანის ბუნტი და მისი შემთხვეულებანი და უკანასკნელი უცები და სასტიკი ჭაჭი მურთუხას სქემე და ახაკი, ვგონებ ესეც საკმაო განლდესთ ქართუჭლთ მღჳდლებთ საქებად და პატივ სადებლათ, რომ ამათ ყოველთავე გაიარეს მშვიდობით და უშოფოთკელად?! მხოლოდ ერთი ბატონუმობის სქემის გათავებაც რომ ვიფიქროთ სქართუჭლოში ასე მშვიდობით და უშოფოთკელად, სადაც რომ მან თვთ განათლებულს რუსეთში რადენიმე ცუდი შემთხვევა და შოფოთი მოახდინა, ვგონებ ესეც საკმაო იყოს ამ აზრის დამამტკიცებელ ფაქტათა?! მაგრამ ეჳ! მაინც სულ ამათ ეს ლაპარაკი და მაინცა; აბა ვინ

დაერწმუნება? თუკი ქლანდელნი განათლებულად წოდენულნი პირნი ჭბედვენ არ იწამონ საიდუმლოებას, საღმრთო მღუდლოებას, საუკუნო ცხოვრებას და თვით ღმრთის შეფუობაცა. ახა ამასედ რათ დამერწმუნებინ თქუწნი ჭირიმე. ჩუწნდა საუბედურეთ თვით ჩუწნგანნივე, რომელნიცკი აღარ ირიცხებიან სასულიეროს წოდებაშია, არიან უბირველესნი ჩუწნნი მჭორავნი და მძრახველნი, და სხუათ ახა როგორღა დავემდურნეთ. მაგრამ მიზეზათ ამა ყოველთა აი მე რას ვფიქრობ უ. სტუდენტო — რადგანაც ჩუწნ მღუდელთ სახელი, სახე და დანახვა ამხილებს და აკრძნობინებს ამპარტავანსა სიმდაბლესა მარხვის მჭამელს — მოთმინებასა, მეშურნეს — ვაცთმოყვარებასა, მონაყარეს ჰატოისნებასა, მეძავსა — უმანგოებასა და სხუანი, — უეჭველად ამისათვის არიან ესე ყოველნი ამდგარნი ჩუწნცედა და ჩუწნნი მარტოებლნი, რადგანაც თვით მაცხლვარიცა ჩუწნი იესო ბრძანებს: უკეთუ სოფლისაგანნი იევენეთო, სოფელიმცა თვსთა ყვარობდა; ხოლო ვინაიდგან თქუწნ არა ამის სოფლისაგანნი ხართ, არამედ მე გამოვირჩიეთ, ამისთვის ჭსძულთო თქუწნ სოფელსა. უეჭველად ჩუწნც რომ ფრანგების, ნემსცების და ანგლიკელების მღუდლებისავით განურჩეველათ ერის ვაცთაგან სახე და საცმელი გვქონდეს და ამასთანავე ყოველშივე მათ ვეთანხმებოდეთ და როგორც ისურებენ იმ სახით ჩუწნს სარწმუნოებასაც მოდაზედ ვსტკლიდეთ და ზოგს უმატებდეთ ზოგს უკლებდეთ, ამდენს სასატილოობას არ დავითმენდით ვგონებ ყოველთვს და ყოველგან უ. სტუდენტო, არა თქუწნი ჭირიმე?

სტ. რჳ მამა! — ეგ კი მეტის მეტია შე გურთხეულა; ღამის დამითანახმეთ; აი — მართლად რომ ბევრი უსაფუძვლო ჭორა და ძრახვაა ამ ჩუწნს ახად გაზდა ხალხშია; მე დღეის შემდეგ ვაქნები უეჭველად თქუწნი მხარე და თქუწნი ქომაგი მამაო მერწმუნეთ. მაგრამ ვგონებ ცხენები მ'ხათ არი განა და ჩუწნის მგზავრობისაც ახლაკი დრო განლავსთ; დიდი მადლობელი განლავართ მამაო ასე კარგათ მოსკერებისათვის და კარგათ შეკცევისათვის სამასწინძლოთ და საუბრითა. თუ ცოცხალი განლავართ და შემთხვევა მომეცა, ვე-

ცდები გადაგინადოთ; ახა ახლავი დამითხლოეთ მამაო, და გზაც და-
მილოცეთ.

მღ. რასაც უკაცრავით გახლდეთ შეუფერეთ მინდოდას უ-
სტუდენტო მამაშვილობასა. ვკონებ ლაპარაკითაც შეგაწუხეთ, თით-
ქმის არცვი დაგაძინეთ, მაგრამა გთხოვთ მომიტეოთ: რადგანაც
მოჭხდა ეს ანბავი, მეც ჩემი მოგახსენეთ გულის დასამშვიდებელათ.
ღმერთმან კუთილად წარგიმართოს ჩემო უცნობო სტუმარო მგზავ-
რობა და ყოველივე მომავალი თქუწნის ცხოვრებისაცა. ბედნიერთ
იმგზავრეთ. —

სტ. მშვიდობით მამაო, მშვიდობით. დაუვიწყარი ვალი დამ-
დეთ, და ვსთხოვ ღმერთსა, რომ მომეცეს შემთხვევა გარდახდისათჳს.

მღ. ნუ სწუხართ თქვენი ჭირიძე, ნუ სწუხართ. მშვიდობით
ჩემო უცებო და უცნობო სტუმარო, მშვიდობით. —

მღჴდელი სიმონ ბ. . . . .

სჯულის კანონისაგან აღმოწერილობანი.

კანონნი შეცოდებულთანი აღწერილნი ნეტარისა მამისა ჩუქნისა იოანეს-მიერ კოსტანტინე-პოლელ მთავარ-ეპისკოპოსისა, რომელსა მარხუჭლ ეწოდა. უწყებულ-იყავნ კვალად, ესე ნეტარი იოანე მრხ-
ჭლდი უკანასკნელ იყო ყოველთა მათ რომელთა ჭსჯულის კანონის, წესნი აღსწერეს, ჭ მექუისისაცა კრებისა შემდგომად იყო მრავლით ჟამით. კეთილი ესე მღუდელთ-მთავარი და სავსე მადლითა სულისა წმიდი-
სათა, რომელმან იგი თრიადისა უძღურებისათჳს ნათესავისა მის ჩუქ-
ნისა წყალობით თრიად სუბუქად განაწესნა კანონნი შეცოდებულთანი უფროს სხუათა მამათა; და ესე ღუთისა-მიერ სახიერისა მიეტა მას მადლი და ყოველნი მოძღუარნი ამის წესსა ზედა განაკანონებენ შე-
ცოდებულთა. და ნეტარ თუ ამას ზედაცა შეუძლონ დადგომად და აღსრულებად კანონთა ამათ, და არა ვინ საბრალბელ-იქმნების და ჭბობენ შენდობასა და წყალობასა მრავალ-მოწყალისა ღუთისაგან. ხოლო რომელმან იგი სთქუა, ვითარმედ ყოველივე რადენი ითხო-
ვთ საწმუნოებით მოგერეს თქუჭნ, და კვალად იტყუს: ამინ გე-
ტუვი თქუჭნ, ყოველსა რომელსა ღოცუასა შინა ითხოვდეთ, გრწ-
მენინ რამეთუ მიიღოთ და გეყავნ თქუჭნ, და საწმუნოებისაებრ გე-
ყავნ თქუჭნ. და სხუასა ესე ვითარსა მრავალსა ბრძანებს უშურველი მეუთვე და უხილავად მიმნიჭებელი ყოველთა კეთილთა რომელსა ნე-
ბავს ყოველთა კაცთა ცხოვრება და მოელის ცოდვილთა მოქცევასა ჭ სინანულსა. პირველად უკუჭ ვსთქუათ რიცხვნი და სახენი ცოდვათანი და მერმე განყოფილება და თჳთო სახეობა დიდთა და საშუალთა და მცირეთა, და თჳთო სულისა წესი და კანონი, ვითარცა ითხოვს მოწმუნეთა მათ ძმათა განმარტებად. არიან უკუჭ ხორციელნი ცოდ-
ვანი რუანი ვითარცა იგი სთქუჭს წმადათა მამათა, ვითარმედ რუანი არიან გულის-სიტუქუანი ვნებათანი; კვალად შვიდად სთქუჭს სულნი იგი უკეთურებისანი, ხოლო რუანი იგი ხორციელნი ესენი არიან:

ა. ხელით-დაცემა. ბ. სიძუტა, ვ. მრუშება, დ. მამათ-მაკლობა, ე. უახს-
კო განხსნა, კ. პირუტყუთათანა დაცემა, ზ. მრავალ გუარო იგი
და მრავალ სახე და ბუნებისა შემაწუხებელი თვსთა და ნათესავთა
აღრეკა, წ. და მეტვე არს ნებსით ანუ იგი უნებლიეთ კაცის-გულა:
ხოლო ესე პირველი ცოდვა ბოროტი იგი და მრავალთა წარმწყენ-
დელი ხელით-დაცემა რომელსა, ეწოდების ჩუგნობა, ვითარცა იტ-
უჩის წმიდა. მოციქული ჰავლე: ნუ ჰტდებით, რამეთუ არცა მეძავთა
არცა გერბთ-მსახურთა, არცა ჩუგენტა, არცა შემრუშეთა არცა მამათ
მაკლთა, არცა მჰარავთა არცა ანგართა, არცა შემთურალეთა, არცა
მაგინებულთა, არცა მტაცებულთა სასუფეველი მღუთისა ვერ დაიმ-
კვიდრონ. რომელმან ხელითა ჩუგნობა ქმნას, არღარა ექმნების მას
ქაღწულება.

იხილე აქა განხილვა ვისგან როგორ იქმნა. ამათ რწათა ხორ-
ციელთა ცოდუთა განონი უზიარებლობისა მონანულთათვს განწესე-
ბულ-არს წმიდათა მოციქულთაგან და პირველთა მამათა, და ნეტარ-
ისა მამისა ჩუგნისა დიდისა ვასილისა, და მეტვე კვალად წმიდათა
მამათა მექმნისა გრებისათა ახსენეს და დაწესებისა განონსა ამათ
ამის მიერ აღწერილსა მას ჰსჯულის განონსა შინა, რომელი იგი
განაწესეს მათ კეთილად და შეენიერად და ყოველნი პირველთა წმი-
დათა გრებათა და ღმერთ-შემოსილთა მამათა-მიერ აღწერილნი განონ-
ნი აღხსენეს და დაამტკიცეს ნეტართა მათ.

არს განონი უზიარებლობისა ნებსითისა კაცის გულისა კ წელ.
და უნებლიეთისა ი. წელ. ქრმიანთან შეტომას იე წელ, ეგრეთუწ
სქემოსანთა ანუ მონაზონთა გინა ენკრატისთა სიძვისა მრუშებისა
განონი მიეტემის, რომელ განწესებულ-არს, ხოლო უსქემოსა თუ შე-
ემთხვიოს სიძვის განონი მიეტემის, ხოლო სიძვა ქუჩივისათანა ანუ
მხეკალსა ანუ მეძავსათანა თუ იქმნას, ზ წელ განიკანონოს. განონი
იე წელი, ანუ პირუტყუთა აღრეკისა იე წელი არს, ანუ რომელიმე
იუოს ოთხ-თვენი პირუტყვი, გნა მფრინველი, ხოლო მამალ მდედ-
ლობითისათვს არა რად წერილ არს. ხოლო თვსთა და ნათესავთათანა

სიძვანი მრავალ სახენი აჩიან და მრავალ გვარნი.

რომელი სწიდიკონისათანა ესე იგი მამნათლავისათანა დაეცეს
წელ განწესებულ არს განონი მისი, აქმელთათანა უკეთუ ესე
იგი ნათლულთან შემთხუწს, რომელ არს სულერი შვილი ლ. წელ
განიკანონების ვითარცა ჭსოქუწს წმიდათა მამათა, ვითარცა იგი
უკეთუ თავისა დედასთან ანუ ასულთან ვის შემთხუწას ამათ ესე
ვითართავან, უკეთუ ვინ დააბრკოლოს ბაროტმან ეშმაკმან და იქმნას
ცოდვა იგი ერთ გზის და შემდგომ გარდაჰკეთოს, ლ წელ არს
განონად, და უკეთუ მრავალ გზისაქმნიოს ეშმაკმან უსჯულოება იგი,
სიკუდილადმდე განწესებულ არს უზიარებლობა მისი. უკეთუ
ვინ მამის ცოდვისათანა დაეცეს და ანუ დასა ერთ კერძისა ანუ მამი-
საგან და ანუ დედისაგან, მრუშებისა განონი აქუწ იე წელი უზიარებ-
ლობა. უკეთუ ორკეძოსთან დასთანა რომელი მამით და დედით
ერთი იუოს, კაცის გულის განონი აქუწ კ წელი უზიარებლობა, ეგრე-
თვე ხუცისა ცოდვსა და ანუ მთავარ-დიაკუნისასა თუ შემთხუწას
მეუღლეთა მათთა მკუჭელი არს, რამეთუ უკეთუ მიერიდვან ხუ-
ცესი იგი და ანუ დიაკონი ცოდვას თვისსა თანა მივიდეს მღუდელ-
ბისაგან განიკვეთების და მემრუშეს კაცის გულისა დაედების განონი
კ წელ უზიარებლობისა. ხოლო კერძო დიახოქისა და ანუ ეპისკოპოსისა
ცოდვსა აქუწ განონი იე წელი. და ქმარი მისი გერღარა წარმეტე-
ბის მღუდელობად, უკეთუ შემდგომად დაცემისა ცოდვთა მათთასა მათ
თანაღა იუოს.

უკეთუ ვინ ჭსძალის თვისსათანა სცოდოს, ცოდვსა ძმისასა, იმ წელი
განიკანონების, ხოლო ძმის ცოდვსათანა თუ სცოდოს, ი წელია გა-
ნონი.

ხოლო სხუათა ნათესავთა ცოდვთათანა თუ შემთხუწს წ წელი გან-
ონი მისი. ხოლო ესე განონი მაშინ მიეცემიან თუ ქურივი იუოს, უკეთუ
ქმარნი ჭყავთ ანუ მამის ცოდვსა და ანუ ამა ხსენებულთა, ბაროტისა
განონი აქუწთ კ წელ, ანუ უმეტესად მისცეს მოძღუარმან.

დედათათანა მამათ-მაკლობისა სახედ დაცემად ლ წელი

კანონი მისი, ესე ვითარცა სხუად ბუნებისაგან უცხო და ბოროტი
საქმე არს, ხოლო უსასკოს ქალის განხრწნა იმ წელ განიკანონების.
ხოლო ყრმასა მცირისა ივ წელსა, მრუშებისა განიხნა. ქმრიანთა და-
ცემა არს ივ წელი ეგრეთვე მონასხონთა სქემოსანთა და ენკრათის-
თა, ხოლო უსქემოსთა სიძკით და ცემა ზ წელ განიკანონოს ვითარ-
ცა ზემოთ წერილ არს.

ეგრეთვე სიძვისათვის ქმრივისათა ანუ მხეკალისა ანუ მეძავისა ზ
წელ წერილად არს. ხოლო ესე კანონი არა ჩემ მიერ გაწესებულ არი-
ან, არამედ ვითარცა ზემოთ წერილ არს წმიდითა მოციქულთამიერ და
წმიდათა გრუხათა და ნეტარისა მამისა ჩუქნისა ვასილისა მიერ. მოცი-
ქულმან პავლემ დასწერა ვითარმედ არცა ანკარა, არცა კერპთამსა-
ხურთა, არცა ჩუგჩითა, არცა მემრუშეთა, არცა მამათამავლთა, არცა მჰა-
რავთა, არცა მემოტურადეთა, არცა მაგინებულთა არცა მტაცებულთა,
სასუფუველი ღუთისა ვერ დაიმკვიდრანო, უკეთუ ესენი არა მოწ-
უვიტოს და არა შეინახოს, ხოლო კანონი არა რად განაწესეს თვინი-
ერ მოქცევა და სინანული.

სამღუდელოთათვის განწესებული.

წმიდათა მამათა არა უკულებულს-ჭეუჭეს ვნება იგი, არამედ განა
წესეს მსუბუქა კანონი მ დღე უზიარებლობა, და ყოველთა დღეთა
მუხლთადრეკა ნ-გზის მიწყალე სრულიად, რ გრიელისონ, ნ-
ღმერთთა მიღხინე ცოდვილსა ამას, ნ უფალთა შეგცოდუ და შემინ-
დეკ. რამეთუ ამათ წმიდათა მამათა ზ შემდგომითი შემდგომად მრავალ-
თა ღმერთ-შემოსილთა ყოველთა მათ ცოდუთა ბუნებითა და ბუნე-
ბისა გარეშეთათვის ფრად აღასუბუქეს და შეამოკლეს კანონი, რა-
მეთუ ესე კეთილად და წყალობით გამოუცხადა მათ სულმან წმიდა-
მან უძღურებისათვის ნათესავისა ჩუქნისა და მოუომენიელობისაივის.

რათა მამავაცთა, ანუ რათა დედა-ვაცთა დაცემა ბარკალთა ანუ
თემოსთა დაცემისა, კანონი არის განწესებული პირველთა მამათაგან
ზ წელ უზიარებლობა.

კანონი შეცოდებულთანი განწესებულნი ნეტარისა მამიას ჩუქ-
ნისა იოანე მარტოქისა მიერ გოსტანტინე-პოლელ პატრიარქისა:
უკეთუ ვისმე შეეშინებინ ბუნებითნი ცოდვანნი, ესე იგი სიძვანი დე-
დათა თანა, გინათუ ქვრივთა, ანუ მხევალთა, ანუ მეძავთა წესითა მით
გუჩებითისა ცოდვისათა, და იუჟინეს საკმესა მას შინა მრავალ ჟამ, ჭ
მეჭმე მივიდეს სინანულად და აღიაროს ცოდვანნი თვისნი და მოწყვიდეს
სრულად, კ წელ განიკანონოს არა უიარებად წმიდათა საიდუმლო-
თა, რამეთუ ზემოწერილთაგა კანონთა შინა ვრებათა და წმიდისა
კასილისაგან დაწესებულთა, სადა იგი ზ. წელი წერილ არს სიძვისა-
თვს, არა ამის ჩუქნებს თუ რაოდენიგა ვისდა შემთხვეულ იყოს
თვთოეულისა ცოდვისათვს ზ წელი დაიმარხოსო. არამედ ოდეს სი-
ნანულად და აღსარებად მოვიდეს უკეთუ სიძვით ოდენ უქრმოთა
დედათა თანა ეცოდოს ზ წელ განიკანონოს, უკეთუ მრუშება ექმნას
ანუ მამათმავლობა იუ წელ და სხუანი იგი ცოდვანი ვითარცა აღ-
წერილ არიან, აწ უკუჩ ზ მას წელსა სიძვისათვს დაწესებულსა
კ წელად მოვიუჩანებთ უძღურებისათვს ამის ნათესავისა, გინათუ
ცოლიანი იყოს კაცი იგი, განათუ უცოლო.

უკეთუ ცოლიანსა კაცსა შეემთვიოს სიძვა დედაკაცისათანა უქმ-
როსა, არა მიეცემის კანონი მრუშებისა, არამედ სიძვისა ოდენ; უკე-
თუ ქმრიანისათანა, მაშინ დაეკრძმევის მრუშება, და ვითარმედ უკოთუ
ქმარმან ცოლი თვისი განიშოროს გარეშე სიტყვისა სიძვისა, იმრუ-
შებს, ვითარცა წმიდასა სახარებასა წერილ არს, ხოლო კიდრემდის
თვისსა ცოლსა თანა იყოს დაღაცა თუ სიძვა შეემთვიოს ქმრივსა
თანა ანუ მხევალსა ანუ მეძავსათანა, სიძვისა კანონი მიეცემის. ხოლო
დედა-კაცმან ქმროსანმან უკეთუ სხუასა კაცსათანა სცოდოს, მანცა
იმრუშა, რამეთუ იტყვის წმიდა კასილი, ვითარმედ ბრძანება უფლისა
მამათათვს და დედათათვს სწორად გულის-ხმა იყოფებას, კარნა
ჩუქნულება წესისა ესრეთ იქმნა და დედათათვს ქმროსანთა დიდი
კრძალულება დაეწესა, რათა არა ვის ხელეწიფებოდეს სხუისა
მამაკაცისათა მისულად; უკეთუ მივიდეს მრუშება არს და არღარა

შეწყენარებს ქმარი მისი, აჩამედ განიშორებს, ვითარცა იტყვის იუ-
რემია წინასწარ მეტყველი: უკეთუ მივიდეს დედაკაცი სხუა მამაკაც-
თან, ვერღარა მიიქცეს ქმრისა თვისისად ვითარმედ წერილას: რა-
მედნ იხუროს მრუშებული იგი თვისთანა, იგი უგუნურ არს ზ უსჯულა-

ხალა მამაკაცი თუ ცოლასანი ისიძვიდეს, არა ხელწიფების
ცოლსა მისსა განშორებად მისგან, რამეთუ ესრეთ არს ჩუწულება
მის საქმისა; დაღაცათუ ურწმუნო იყოს ქმარი და ცოლი მოწმუნე, ზ
ქმარსა მას ჯერუხინდეს ყოფა მისთანა, არა უბრძანებს მოციქული
დატყუებად ქმრისა მის, რამეთუ განიშობიებისო ქმარი ურწმუნო ცოლისა
მის მოწმუნისაგან, ესე იგი არს სარწმუნოებითა მოწმუნისა მის დედა-
კაცისათა მოსჯულად არს ქმარიცა სარწმუნოებად, ვინაღგან ესრეთ არს,
ამისთვის უსთქუ. კვალად გინა თუ ცოლასანი იყოს გინა უცოლო
და შეემთხვიოს სიძვა გინათუ მცირედ გინა თუ მრავალ გზის და
მოვიდეს აღსარებად, გ წელ უზიარებლობა და იმარხოს, უკეთუ
ცოდვანი იგი მოსწყვიდოს და გულისმოდგინედ ინანდეს.

ხალა უკეთუ პირუტყვითაოთანა დაცემაჲ ანუ მამათმავლობანი
ანუ სახუათა მათ თანა და ანუ სხუისა მისთანა ანუ თვისთა ნათესავთანა
დაცემულაიყოს, ძმის ცოლსა, ანუ მამას ძმის წულის ცოლისათა, ანუ
სხვისა ესეკითარათა თვისთა თანა, და მსწრათუ მოსწყინდეს საქმენი
იგი და არა დაეყოვნოს მათ შინა, აჩამედ მოვიდეს სინანულსა
ღმობიერსა და აღიარნეს ცოდუანი იგი, მან გ წელ უნდა დაიმარ-
ხოს უზიარებლობა; უკეთუ დაცემულ იყოს დედაკაცსათანა და
მისვე დედაკაცისა ასულსა ანუ ორთა დათა თანა, ანუ ორთა ძმა-
თა, ანუ ასულსა თანა თვისსა, ე წელ უზიარებულ იყოს, უფროს
უკეთუ სხუანიცა ცოდუანი აქუნდეს სიძვისანი გარეშე მრუშებისა,
რამეთუ უკეთუ მრუშებაცა იყოს, უმეტესი განონი თანაჲმს.

ხალა მე ვიტყვი სასოებითა აურაცხელისა მის სახიერებითა
ღუთისათა: უკეთუ ვის ბოლოტნი ესე ცოდვანი შეემთხვივნეს და მო-
სწყვიდნეს და სრულად აღიარნეს ბრალნი თვისნი, და მოიგოს სინა-
ნული ღმობიერი, მიეტყეს მას განონი უზიარებლობისა წ წელი,

გინა ი წელი. გინა იბ წელი, ვითარცა მონანუღსა და მოღუ-
წესა ბრალეულსა ხედვიდეს მას მოძღუარი იგი სულიერი. მეუღლენი
ხუცესთანი ანუ დიაკონთანი უკეთუ დაეცნენ, მრუშება არს და ბორო-
ტი, რამეთუ მეუღლეთაცა მჭუელ ექმნებიან, რამეთუ უკეთუ ინუ-
ბოსდა მათ თანა ყოფა, მღუდელობისაგან გამოეხევიან და მისთვის
არს ცოდვა მათი მრუშება და ბოროტი; უკეთუ მოვიდნენ სინანუ-
ლად დ წელ განიკანონხენ.

ხოლო მღუდენი, დიაკონნი, და ანუ ეპისკოპოსნი სადაცა და-
ეცნენ და საქმე იგი ცოდვისა სრულებით ქმნან, გინათუ დედაკაცსა-
თანა, გინათუ სხუასა რასა ნათესავსა, უკეთუ ერთ გზისაცა ოდენ
შეეშთხვიოს განსრულებული ცოდვა და განხრწნა, კერლარა კელწი-
თების მღუდელობა; ხოლო ზიარებისაგან სუ დაუესებინ, რამეთუ
არა იქმნების ორი შურისგება ერთიანად; ესაარებოდენ და წარდგო-
მასა იტყოდენ და საკითხავსა იკითხვიდენ, და რასაცა სხუანი წიგნის
მკითხველნი იქმნან, იგინიცა იქმოდენ, ხოლო მღუდელობისაგან იფ-
მენინ.

ეგრეთვე ჰირველ გუთხევისა უკეთუ ვინ დაეცეს სიძვითა,
კერლარა მოვალს მღუდელობად; წიგნის მკითხველისა ცოდმან
თუ ისიძვოს წიგნის მკითხველი იგი დიაკონად ანუ ხუცად
არლარა იქმნების უკეთუ ცოდვას მას თანა ყოფა ენებოსდა;
უკეთუ გულა შემრუშე იგი ცოლი განიშორის და სხუა არლარა შეიწ-
თოს, არამედ სიწმიდით სცხონდებოდეს, კელწიოთების მღუდლობისა
ჰატისა მოსულა; ეგრეთვე ხუცესმან ანუ დიაკონმან უკეთუ შეაცნას
ცოდვას თვისსა სიძვა და მეესეულად განიშოროს, აქენდინ მღუდელ-
ობა თვისი შეუცვალეებლად; უკეთუ გულად ენებოს ცოდვას მასთანა ყო-
ფა, მღუდლობა არლარა ხედების, არამედ იჯმნას ჰატისა მისგან ღ
არცა სხუის ცოდვისა შერთვად ხელწიოთების. უკეთუ ვინ იყოს ჭასაგ-
სა სიურმისასა გინათუ ერისკაცნი, გინათუ მონაზონობისა სახითა,
ანუ დიაკონნი, და შეეშთხვიოს სხუასა მამა კაცისაგან მისთანა დატე-
მა, ბარკალთა ანუ თეძოსთანა თუ იქმნას დაეცემა იგი, და მერმე

მოვიდეს ჰასაკად და იქმნას კაცი წესიერი და სხუასა ცოდვასა არ-
ღარა შთავარდეს, განონი დაიმაჩხოს ყამ რაკდენზე, ვითარცა მოძ-
ღუარმან მისმან განაკანონოს, და მოვიდეს მღუდელობად; უკეთუ კუ-
ლად საგრკენელსა შინა მისსა იქმნას დაცემა და შეემთხვიოს განხრწნა,
ვერღარა მოკვალს გურთხევას მთავარ-დიაკუნობისასა ანუ ხუცობისასა,
რამეთუ დაღაცათუ მისი ბრალი არა იყოს სიურმისათჳს და უმეტრე-
ბისა, გარნა ვინაიდგან გუამი მისი განიხრწნა ბილწებითა მათ, ვერ
ეგების მღუდელობა მისა; ხოლო უკეთუ ხელით დაცემა შეემთხვიოს
პირველ გურთხევისა უმეტრებით, თუ არა უწყიან საქმე იგი ბოლო-
ტად ანუ სხვისა მის ჰიჩისაკან ისწავოს, და იყოს კაცი იგი წესიერი
და სწავლული, განაკანონოს პირველ მოძღუარასაკანა და ეგრეთ და-
რს იქმნას გურთხევისა მღუდელობისასა, და კვალად უკეთუ შემდომად
გურთხევისა შეემთხუა ცოდვა იგი ხელით-დაცემისა მითვე სახითა,
ვითარცა ზემო ვსთქუი, ანუ უმეტრებით, ანუ სხუისა ბოლოტისა კა-
ცისაკან სწავლითა, მეორე ყამ განუყნოს ყამისა წიკვისაკან, და
უოკელთა დღეთა კ გზის მწიყალესა იტყოდეს, და ნ მუხლი იდრი-
კოს და კირიელისონი სთქუას, და ნ-გზას ღმერთო მიღხინე
ცოდვილსა ამას, და ნ უფალო შეგცოდე და შემინდე, და მერმე
მიეცინ შენდობა, რათა მღუდელობდეს. უკეთუ კვალად განამრავლოს
ცოდვა იგი და არა მოიწყვიდოს, და სცხერინ მღუდელობისაკან და
წიგნის მკითხველთა წესთა მოკედინ; უკეთუ ვინ იპარკიდეს საჩი-
ნოთა ნაპარკეთა, ვერ მოკვალს მღუდელობად, რამეთუ მპარკეთა მღუ-
დელობა ვერ ეგების; ეგრეთვე მღუდელთა არა ხელეწითების არცა
უოკვლადვე წეს არს ცილობა და ფიცი. კანონთათჳს მიცემისა.
ხოლო მარხვისათჳს და ლოცვისა ვითარცა კაცად კაცადისა ძალ
იყოს და ვითარცა გულს მოდგინება და ღმობიერება მისი აძიულებს
მოღუარწესა, რამეთუ სამნი განუობილებანი არიან მონანულთა მარხვი-
სანი გინათუ მამათა ანუ თუ დედათა და სამისა მისაკან, რამელციც
მიიღოს წმიდისა ყამისა წიკვისა ყამისა სახარება, რათა მოისმინონ
მონანულნი კათაგმეველთათანა განვიდენ და ზემოსა დასდგენ. ხო-

ლო მწუხრისა და ცისკრისა ლოცვათა ეკლესიად ჰსდგენ ქრისტეს
შობასა და განცხადებასა, დიდსა ხუთშაბათსა, დიდსა შაბათსა, დიდსა
კვირიაკესა აღსებისასა და მარტვილისა და წმიდათა მოციქულთასა
ვარდობად ზიარებისა წილ მიიღებდეს ეკლესიასა განცხადებისასა და
ეგრეთვე განიხსნიდენ მონაზონნი წელასა და ერის კაცნი ხორცსა:
ხალა დედანი თუ იუჟენ მონანულნი იგი უმეტესი გამოძიება ჯერ
აჩს, რამეთუ უძვირესთა ცოდვათა შთავარდებიან მწამლელობათა და
გრძნობათა და მისნობათა და სხუათა ბილწებათა უმეტეს მამათასა ღ
შეაგინებენ მამათა უმეტრებითა ყამსა მას წინდობისასა საწოლითა მამათათა ღ
კაცის კჳლათაცა მრავალ თუერთა იქმან მუცლად ღებათა შინას-
სმენ წამალსა რათა აჩა დაოჩსულდეს იგი, შემდგომად ოჩსულობისა
სმენ მოკჳლისათჳს ყრმისა მუცელსა შინა და კვალად შობილსაცა ანუ
სხუის ხელით და ანუ თჳსის ხელით მოკჳლიდეს და აღიარებვის
სრულისა კაცის კჳლის კანონსა შინა განსჯად:

ლექსნი

მათის იმპერატორებითს ღიღებულებასედ და მათის სიკუდილის განმზრახველზედ

უსაზღვრო მიუწომელი, ბრძანება მაღალი ღმერთი,
რომელმანც შეგვემნა მიწისგან და რომელიც არს ერთი;
მსგავსი მისი არ ყოფილა, არ არის და არ იქმნების,
და მას მხოლოზედ ვსასოებ, რომ შემწედ მე შემექმნების.

შემდგომ ღუთისა ქჷჭყანაზედ, არის ერთი ღიღებული,
რომელიც ქრისტეს სჯულისთვს, არის სრულად თავდებული,
ესა ბრძანება კელმწიფე, მისთა ქჷჭვრლომთაგან ქებული,
და ჩჷჭნგანა იგი პირი, ბრძანება განსწავებული.

უძლურმან მიწისაგანმან, ვითა გავბელო მაღლობა,
მაღალს ხარისხზედ აღსრულის და ესრეთ თავის მღაბლობა,
რომ ჩჷჭნ ფრიად ღარიბეზედ, აქჷს მარად ღიღი წყალობა,
ღ ზრუნავს ჩჷჭნთვს მხურვალედ, ღუთისაგან აქჷს მოვალობა.

მე ვერ ძაღმიძს ვსთქვა მისთვსა, შესაფერი მისი ქება,
ამისთვს, რომ ვარ მღაბალი და არა მაქჷს მასზედ ნება,
მაგრამ მისის მოწყალებით, ვსცხოვრებ და მაქჷს გულში შვება,
და ღმერთო გვედრებ ცოდვილი, მიეც მას შენი ღიღება.

მეფე ღუთის დადგენილია და მმართველობს მისაგანა,
მისგან ყველა ძრწის, ეშინის, ვით რომ თავათ ღუთისაგან,
სჯულსა იცავს და ავრცელებს, ათისა მცნებისაგანა,
და რასაც ისმენს მას ბრძანებს, თვთ ღუთისა ნებისაგან.

მეფე ეოველთჳს შრომობს, ჩუჭნის კეთილ-ღღეობისთჳს,
ჩუჭნცა ქუჭვრდომნო ვალი გვაქჳს, ვილოცოთ ღღეგძელობისათჳს,
მათის ღღეებულებიხა და აგრეთვე ხანჯაობისთჳს,
და ვსთქვათ: უფალო გვიცოცხლე, ჩუჭნისა მოწყალებისათჳს.

მეფე არ გვევანღეს მოვსწყლებით, შევიქმნებით ვითა მკუღარნი,
ძრიელ აღრევა მოხდება, ჩაგვიცვივა გულში დარღნი,
ღმერთო ჩუჭნ მას ნუ მოგვაკლებ, აღაყვავნე ვითა ვარღნი,
და იგი ამეფე ჩუჭნზედ ფრიად ბევრნი წელიწადნი.

თქუჭნო ღღეებულებო, იმპერატორ ალექსანდრე!
მეფედ ცხებულო ღუთისაგან, ვერ ვისთან ვერ დაგადარე,
შრომობ და ჭზრუნავ ჩუჭნთჳსა და შეგვმოსავ ათას ფრადრე,
და გიცოცხლოს ღმერთმან შეიღნი, -მემკვიდრეცა ალექსანდრე.

ქუჭყანაზე, თქუჭნ გმონებენ: რუსნი, ქართუჭლნი ჭ სხუანი,
სახელდობრივ ვერ აღვრიცხავ, არიან ფრიად მრავალნი,
ღღეებულო! გვიმსახურე, რომ გარდაგიხადოთ ვალნი,
და არ დავზოგოთ სიცოცხლე, თუ რამა გვაქჳს საღმე ძალნი.

თუმცა ბევრნი გყავთ ქუჭვრდომნი და ძრიელ მრავალნი ყმანი,
რომელთაც აქჳსთ ერთგულობა და ისმის მათგან ღღი ხმანი,
მაგრამ გამოჩნდება ვინმე, რომ იფიქროს სისხლის ხმანი.
და ესლაცა რომელმანმე, მოიფიქრა თქუჭნზედ კვლანი.

უღმერთოთა ქუჭყანაზე, არაფერი არ მოჭხდება,
მისსა ერთგულს მაღღებელს, თჳთაც შემწედ გაუხდება,
მას ყველა კეთილი საქმე, არა დროს არ წაუხდება,
და მას ზედ ბოროტი ფიქრი, არავის არ აუხდება.

კაცი ბოროტ განზრახველი, სულ შეიშლის გონებასა,
ჭარჭაროზ და ეშმაკისას, შთავარდება მონებასა,
რომელნიც მისსა განზრახვას, იწყებენ მოწონებასა,
და მით ხელში ჩაიგდებენ, მის სულსა და ქონებასა.

როგორც რომ დროსა ქრისტესსა, დაიბადა კაცი მრული.
არა ჭზოგდა ნაშოვარსა, იყო პირმოთნე და ქურდი,
უფალს ხელს ამბორს უყოფდა და სხუაგანკი ჰქონდა კული,
და მის სახელი იუდა,-იყო კაცი ფრიად ცული.

კაცი მსგავსი იუდასი, გამოჩნდა ჩუჭნს დროებაში,
იქმნება თითონ არ იყო და ჰყევანდა მას სხუა უხბაში, *
სამოთხის ღირსს მას ვინ გაჭნდის, განაგდებენ გარეთ კარში,
და სიხარულს მოაკლებენ, ჩააგდებენ ცეცხლის ტბაში.

იგი იყო ისა კაცი, რომელმანცა განიზრახა,
იმპერატორის სიკუდილი და მისთვის მასალა ** ნახა,
მაგრამ გმადლობთ შემოქმედო, რომ არ მიეც იმ კაცს ნება,
და მისისა დაცვისათვის, ჩუჭნ შეეკმენით შენი ქება.

კაცო რასა გიშავებდა, რათ იფიქრე მასზედ ჭირი?
რათა ჰკლავდი კელ წიფესა, რისთვის გაიშავე პირი?
ყველა მის მადლობელია, საწყალი და ღიღი გმირი,
და შენ რა ღმერთი გაგიწყრა, რათ ჩაიღე გულში ძვირი?

კაცო ბოროტ განმზრახველო, ღუთისა რათ არ გეშინოდა?
აქ ხომ ხორციით დაგტანჯავდა, სული ცეცხლში დაგეწოდა,
რათ არ ილოცე გულ-მდულრად, რომ შენ ღმერთი შეგწეოდა?
და დაეცევ სატანასგან, რომელიცა შენ გებრძოდა

რათა ჰქმენ საქმე უგრძნობი, მატკივნებელი გულისა?
აქ სასჯელი ღირსეული, ხომ მიიღე სხეულისა?
საიქიოს დაიმკვიდრე სასჯელი შენის სულისა,
და ამათ მისთვის შეემთხვი, რომ ისმინე წყეულისა.

---

* წინამძღუარი, დამრიგებელი,-ეშმაკი.

** იარაღი, რომლითაც უნდა მოეკლა.

ღმთაგონებას ნუ მივყვებით ნურავინა,
უკეთუ მის სიტყვას ვისმენთ, წაგვიყვანს თვს სახლსა შინა,
ჯოჯოხეთში ცეცხლში ჩაგვყრის, იქ იქმნება ჩუჭნი ბინა,
და მის სიტყვის შესმენისთვის, სულ შევრცხვებით უფლის წინა.

ჩუჭნ ამ კაცის დანახვითა, შევშინდეთ და ვიუჩნეთ ფრთხილად,
ღმერთსა ვევედრებოდეთ მარადის და მას ვიგონებდეთ ხშირად,
ვიქონიოთ სათნოება, დროს გავატარებდეთ ტკბილად,
და ესრეთის საქმისათვის, უფლის წინ წარვსდგებით პირად.

ახლა ქუჭვრდომნო ვიფიქროთ, რომ კელმწიფე მოგვკლებოდა,
რა იმედი და ნუგეში ჩუჭნ მისგან მოგვაკლდებოდა,
მზისა და მთვარის სინათლე, ჩუჭნთვისა დაბნელებოდა,
და დიდი სულთქმა ტირილი, ჩუჭნს ქუჭყანას მოჰხვდებოდა.

ესე სულთქმა და ტირილი, ჩუჭნ ერთობრივ გულს გვატკენდა,
რომ ჩუჭნ იგი არ მოგვაკლეთ, მადლობა უფალო შენდა,
მისი სსივნის და სინათლე განაბრწყინვე ისევ ჩუჭნდა,
და ამისთვის სინარულით დავვარდებით ქუჭუ ფერს შენდა.

ყოველთვის უფალი ღმერთი ანგელოსსა წარმოჰგზავნის,
სადაც საჭარო საქმეა, მარღათ იმათ იქ გაჰგზავნის,
ებლა უფალმან კელმწიფეს მოუვლინა ანგელოსი
და შემწედ ღიღებულისა იქმნა წმიდა ნიკოლოზი.

ღუთისა განგებულებამა ბოროტ მოქმედს უპყრა ხელი,
არ მისცა ნება მოკულისა უგუნურს მოსწყვიტა წელი,
ოდეს იგრძნო თვს შეცდენა, მაშინ ექმნა თვალი სველი,
და ამითი ვერ გადარჩა, ყელს უჭირეს თოკი გრძელი.

მცუჭლსა ანგელოსს ემსგავსე, კაცო ფრიად გონიერო,
რომ კელმწიფე მოარჩინე, ჭკვიანო და ბედნიერო,
ჩუჭნ მათის გადარჩენისთვის, წარმოგიძღვნით მადლობასა,
და ღუთის წინ წარვსთქვამთ ცრემლითა, სამადლობელ გალობასა.

ნღუღელი ნიკოლოზ მადლობადე-

რუსული სტიხნი იამბიკოდ თარგმნილნი.

წყალობისადმი

რა შემძლებელარს, შენსა უწმიდეს ყოფად,
ჟი, წყალობავ, ციურთ კეთილთ ასულო?
რა სოფელს შინა, უჭსნიერარს და ტურფა?
ვინ უძლებს გარდა, გულითად ესთა ცრემლთა,
უსინარულოდ, და მსწრაფლ აღუტრფობელად,
გარდა ტკბილთა მათ სისხლთა აღელვებისა,
ჭჳრეცად შენსა მას, სილამაზესა ზედა?

ვითარი ღამე, არა განცისკროვნების,
მზიურთა მაგათ, მრჩობლთა თჳალთა შენთაგან?
ვითარნი უფოთნი, არა მყის დასცხრებიან?
ერთითა მაგით, ღიმილითა შენითა?
იტყვი და მსწრაფლად, ქუხილნი სღუმდებიან,
სადა ხჳალ მუნცა, ყუაგილნი წითლდებიან,
და ზეცათ ქჳსუნად, მაღლნი მოიღჳრებიან,

სიყუარული შენს, კჳარცხლობეკსა უამზორებს,
და სატრფოდ ღედად, მარადის გზადის იგი,
სიყუარული შენ, ტახტზედ დაგაგვირგვინებს,
და სკიპტრას კელსა მარჯვენესა მიგიპურობს,
სრბიან, და სრბიან, ქჳსუნისა ნათესავნი,
ვითარცა მაღლით, მთით მძაფრნი მდინარენი,
აჩრდილსა ქჳსჳე, სფერისა შენისასა.

ნეტარ ნეტარარს, ერი დამკვიდრებული,
განვრცელებულსა, შენსა სამფლობელოსა!
ნეტარ მუსიკი, შენდამი მგალობელი,
მხურვალეებითა, სულისა თვისისათა,
ვიდრემდისლა შენ, მოწყალე იქმნებოდე,
ვიდრე სამართალს, არა დაივიწყებდე,
რომლითაც კაცი, მისთვის ოდენ უობილსარს.

ვიდრემდისლა თუ, მოქალაქე მშვიდობით,
გარდა შიშისა, უძლებდეს მირულებად,
და თავისუფლად, ქუჭ შემგრდომთანი,
განზრახუათამებრ, ცხოვრებას განჰკარგვიდენ,
ყოვლგან ბუნებით, დასტკებობდენ იგინი,
ყოვლგან სწავლითა, ფრიად განუჭნებობდენ,
და აღიღებდენ, უენსა უჭნნიერებასა.

ვიდრემდის ყიფი, ასული ტიფონისა,
ეგოს სიშორით, ბნელსა წყუდიადსა შინა,
ოქრო ბრწყინვალის, ტახტისა უენისაგან,
ვიდრემდის არა, სიმართლე საშიშ იყოს,
და წმიდა გულით, არ სადა მოშიშებდეს,
თვსთა სურვილთა, შინა განცხადებობდეს,
უენდამი ზი, სულისა დედოფალო.

ვიდრემდის ყველას, ჰსცემდე თავისუფლებას,
და ნათელი არ, ჰბნელობდე გნომთა შინა,
ვიდრემდის რწმუნვა, ყოვლისა ერის მიმართ,
ცხად არს ყოველთა, საქმეთა შინა უენტა,
მუნამდე იყო, წმინდადრე უერაცხილი,
ქუჭშემგრდომთა მათ, უენტაგან გაღმართობილი,
და დიდებული, თესლითი და თესლადმდე.

განსჭნებაჲ, უენის სამფლობელოსი,
ვერა რასამე, ვერ ძალოუმს აღუფოთებად,
უვილთა უენტათვს, არა არს სხუა დიდება,
რათა იცევდენ, დედისა ერთგულებას,
მუნ საუკუნოდ, ტახტი არ უეირყევის,
სადაცა იგი, სიყუარულითა ჰსცვიდეს,
და სადაცა უენ, ტახტს ზედან მჯდომარებდე.

ОФФИЦІАЛЬНЫЙ ОТДѢЛЪ.

Училище дѣвиць Духовнаго званія Грузинской Епархіи.

5-го сентября 1866 года, Высокопреосвященнѣйшимъ Евсевиємъ, Архіепископомъ Экзархомъ Грузіи, съ разрѣшенія Святѣйшаго Правительствующаго Синода, въ Мцхетѣ, въ Самтаврскомъ женскомъ монастырѣ, открыто училище дѣвиць Духовнаго званія Грузинской Епархіи, о чемъ, вмѣстѣ съ уставомъ училища, опубликовано въ Грузинскомъ Духовномъ Вѣстникѣ за мартъ 1866 и іюнь мѣсяцъ 1867 года.

Училище это соизволила принять подъ Свое Августѣйшее покровительство Ея Императорское Высочество Великая Княгиня Ольга Ѳеодоровна.

Кромѣ поступившихъ въ училище, при открытіи его, на казенное содержаніе 10-ти дѣвиць, поименованныхъ въ Грузинскомъ Духовномъ Вѣстникѣ за іюнь мѣсяцъ 1867 года, принята еще, впредь до усмотрѣнія, на счетъ суммы, поступающей отъ благотворителей, сиротодочь Тифлискаго Гражданина Полторацкаго, Софїя, находившаяся по смерти родителей на воспитаніи у умершаго уже Архиваріуса Синодальной Конторы Ныркова, съ тѣмъ, чтобы она, Софїя, обучаясь въ училищѣ, практиковала воспитанницъ—грузинокъ, въ Русскомъ разговорѣ.

При семъ прилагается отчетъ о приходѣ и расходѣ училищной суммы за 1867 годъ.

ПРИХОДЪ.

Къ 1-му числу января 1867 г. оставалось:

Наличными деньгами	212 р. 83 ¹ / ₄ к.
Билетами кредит. учрежд.	3282—»
Въ запасахъ	439 р. 82 ¹ / ₄ к.
	<hr/>
	3934 р. 65 ¹ / ₂ к.

Въ 1867 году поступило:

1. Штатной суммы:

Изъ Казначейства общихъ Грузинскихъ

Церковныхъ доходовъ	1000 р.
Изъ суммъ Попечительства	1000—
	<hr/>
	2000 р.

2. ПОЖЕРТВОВАНІЙ:

Отъ ея императорскаго высочества великой княгини ольги ѳеодоровны	200 р.
—Высокопреосвященнѣйшаго Экзарха Грузіи	70 р.
—Ректора Тифлисской Духовной Семинаріи, Архимандрита Викторина Государственнаго Банка билетъ на	100 р.
—Духовенства Грузинской Епархіи	99 р.
—Церквей и Монастырей Грузинской Епархіи	321 р. 50 к.
—Постороннихъ лицъ	1—40—
	<hr/>
	791-90-

3. Выручено отъ продажи книгъ, показанныхъ остаткомъ къ 1867 году въ запасахъ . . . . . 143 р. »

4. Получено процентовъ по билетамъ кредитныхъ учреждений . . . . . 119 р. 64 к.

5. Получено годовой платы отъ 4-хъ вольноприходящихъ воспитанницъ . . . . . 40 р.—

Итого въ 1867 году поступило:

Наличными деньгами	2994 р. 54 к.
Билетами кредитныхъ учреждений	100 р.
	<hr/>
	3094 р. 54 к.

А всего въ 1867 году въ приходѣ было
съ остаточными:

Наличными	3207 р. 37 ¹ / ₄ к.	}	<hr/>	
Билетами кредитныхъ учрежденій	3382 р.—			7029 р. 19 ¹ / ₂ к.
Въ запасахъ	439 р. 82 ¹ / ₄ к.			

РАСХОДЪ.

1. Выдано Совѣту училища на окончательное исправленіе дома,
пожертвованнаго покойною Царевною Тамарою Самтаврскому женскому
Монастырю и предполагаемаго занять училищемъ . . . 385 р. 83 к.

2. Употреблено на первоначальное обзаведеніе . . . 88—30—

3. Уплачено прогонныхъ денгъ за поѣздку
на ревизію въ училище . . . . . 8— »

4. Перечислено изъ запасовъ, показанныхъ остаткомъ къ 1 января
1867 года . . . . . 143— »

5. Внесено въ Тифлисское отдѣленіе Государственнаго банка, по
расчетной книжкѣ изъ 3% . . . . . 444— »

6. Употреблено на содержаніе воспитанницъ:

Пищею . . . . . 450 р. 40 к.

Одеждою . . . . . 79 р. 56 к.

на учебныя пособія . . . . . 19—40—

—жалованье наставникамъ . . . . . 320 р.—

—отопленіе, освѣщеніе, прислугу

и другіе расходы . . . . . 231—71¹/₂—

1101 р. 7¹/₂ к.

Итого въ 1867 году поступило въ расходъ . . . . . 2170 р. 20¹/₂ к

За тѣмъ къ 1 января 1868 года въ остаткѣ:

Наличными деньгами . . . . . 1180 р. 16³/₄ к.

билетами кредитныхъ учреждений (въ
томъ числѣ расчетная книжка) . . . . . 3382 р.—

Въ запасахъ . . . . . 428 р. 17 к.

4990 р. 33³/₄ к.

Касательно замѣщенія учительскихъ мѣстъ въ духовныхъ училищахъ.

По случаю возникшаго вопроса о порядкѣ замѣщенія учительскихъ мѣстъ въ духовныхъ училищахъ, Святѣйшій Синодъ, согласно съ заключеніемъ учебнаго при ономъ комитета, опредѣленіемъ отъ ^{19 Января} 9 Февраля сего 1868 г., въ разъясненіе §§ 66 и 67 уст. дух. учил., постановилъ: учителей въ въ духовныя училища опредѣлять по предваутельномъ испытаніи посредствомъ трехъ пробныхъ уроковъ изъ подлежащихъ предметовъ, при соблюденіи слѣдующихъ правилъ:

1) Желаящій занять наставническое мѣсто въ духовномъ училищѣ подаетъ прошеніе о томъ въ правленіе училища

2) Въ случаѣ, если никто не заявитъ правленію о своемъ желаніи занять наставническое мѣсто, по представленію его и по требованію преосвященнаго, правленіе семинаріи рекомендуетъ своихъ кандидатовъ къ занятію этого мѣста.

3) Ищущій наставническаго мѣста или рекомендуемый къ тому правленіемъ семинаріи подвергается посредствомъ трехъ пробныхъ уроковъ (двухъ по собственному выбору и одного по назначенію правленія), состоящихъ въ изъясненіи сущности урока изъ подлежащаго предмета, и въ требованіи отчета отъ учениковъ объ усвоеніи даннаго имъ изъясненія.

4) Испытаніе производится въ духовномъ училищѣ, въ присутствіи всѣхъ членовъ училищнаго правленія, въ одномъ изъ классовъ. гдѣ, преподается подлежащій предметъ.

Примѣчаніе. Съ согласія правленія училища, состоящаго не въ епархіальномъ городѣ, испытаніе желающихъ занять въ немъ наставническое мѣсто, можетъ быть произведено правленіемъ училища, состоящаго въ епархіальномъ городѣ.

5) Сужденіе о достоинствѣ испытываемаго производится закрытою баллотировкою. Получившій болѣе половины избирательныхъ голосовъ считается избраннымъ. Въ случаѣ совмѣстничества нѣсколькихъ лицъ, предпочтеніе имѣетъ получившій большее число голосовъ.

6) Послѣ испытанія, хотя бы оно не окончилось избраніемъ, соста-

вляется письменный актъ, съ обозначеніемъ, въ чемъ испытываемый показалъ свою способность или свою недостаточность, и подписывается всѣми членами правленія.

7) Правила эти распространяются и на лицъ изъ другихъ вѣдомствъ, ищущихъ преподавательскихъ мѣстъ въ духовныхъ училищахъ, равно какъ на наставниковъ, перемѣщающихся изъ одного духовнаго училища въ другое на новый для нихъ предметъ; но не распространяются на наставниковъ, преподающихъ тотъ же предметъ въ одномъ изъ духовныхъ или свѣтскихъ училищъ и приглашаемыхъ къ занятію преподавательскаго мѣста въ училищѣ.

8) Желаящіе занять наставническія мѣста въ высшихъ классахъ (стерхъ назначенныхъ четырехъ), гдѣ таковыя могутъ открыться по примѣчанію къ § 9-му, избираются и испытываются на основаніи правилъ для замѣщенія наставническихъ мѣстъ въ семинаріяхъ.

О томъ, что всѣ просьбы, кои поступятъ въ Святѣйшій Синодъ отъ лицъ духовнаго званія о предоставленіи священноцерковнослужительскихъ мѣстъ за дѣтьми или родственниками ихъ, будутъ оставлены безъ разсмотрѣнія и отвѣта, какъ явлено противныя Высочайше утвержденному, 22 мая 1867 года, мнѣнію Государственнаго Совета.

Святѣйшій Правительствующій Синодъ, усматривая изъ дѣлъ канцеляріи, что въ послѣднее время, по объявленіи мнѣнія Государственнаго Совета, Высочайше утвержденного 22 мая 1867 года, въ Святѣйшій Синодъ поступило значительное число просьбъ отъ лицъ духовнаго званія о предоставленіи священническихъ мѣстъ за родственниками,—п р и к а з а л и: Подтвердить всѣмъ епархіальнымъ архіереямъ печатными указами, чтобы они съ своей стороны поставили въ непремѣнную обязанность благочинныхъ внушить лицамъ духовнаго званія, дабы они не утруждали Святѣйшій Синодъ, какъ высшее духовное правительство, прошеніями съ ходатайствомъ, явно противнымъ Высочайше утвер-

жденному 22 мая 1867 года мѣною Государственнаго Совѣта и тѣмъ самымъ не обременяли бы Святѣйшій Синодъ излишнею перепискою, и что если за симъ будутъ поступать въ Святѣйшій Синодъ просьбы отъ духовныхъ лицъ о предоставленіи ихъ дѣтямъ или родственникамъ священноцерковнослужительскихъ мѣстъ, то оныя будутъ оставлены безъ разсмотрѣнія и отвѣта.

Касательно методы преподаванія уроковъ въ духовныхъ семинаріяхъ и училищахъ.

Святѣйшій Правительствующій Синодъ слушали предложенный господиномъ оберъ-прокуроромъ, отъ 16 минувшаго ноября за № 101, журналъ учебнаго при Святѣйшемъ Синодѣ комитета (№ 28), касательно методы преподаванія и усвоенія уроковъ въ духовныхъ семинаріяхъ и училищахъ. П р и к а з а л и: Учебный комитетъ, какъ изъяснено въ настоящемъ журналѣ его, обсуждая мѣры къ улучшенію способовъ научнаго образованія воспитанниковъ духовно-учебныхъ заведеній, не могъ не обратить вниманія своего на то обстоятельство, что до сихъ поръ еще не только въ низшихъ духовныхъ училищахъ, но даже и въ семинаріяхъ, упорно удерживается буквальное заучиваніе воспитанниками уроковъ на память. Требовательность, въ этомъ отношеніи, наставниковъ не рѣдко доходитъ до такой крайности, что малѣйшее отступленіе отъ текста учебной книги, допущенное ученикомъ при его отвѣтахъ, принимается за доказательство лѣни, небрежности и подвергается строгому порицанію. Придерживающіеся подобной методы обыкновенно обращаютъ болѣе вниманія на бойкость передачи ученикомъ по печатному или писанному, нежели на пониманіе имъ выученнаго. Они оправдываютъ себя тѣмъ, что буквальное заучиваніе уроковъ по книгѣ укрѣ-

пляетъ память ученика и обогащаетъ его полезными свѣдѣніями и образцовыми примѣрами. Не отрицая необходимости значительнаго участія памяти въ изученіи нѣкоторыхъ предметовъ, какъ на примѣръ—точныхъ опредѣленій догматовъ вѣры, классическихъ мѣстъ священнаго писанія, научныхъ формулъ, примѣровъ и образцовъ языка и т. п., комитетъ находитъ, однакожь, что и въ этихъ случаяхъ есть мѣсто сознательному и отчетливому усвоенію преподаваемаго. Что же касается до другихъ отраслей знаній, то въ пріобрѣтеніи оныхъ воспитанниками необходимо преимущественное участіе разсудка. Признавая механическое затверживаніе уроковъ стѣсняющимъ самодѣятельность умственныхъ силъ учащихся и вредящимъ развитію ихъ дарованій, учебный комитетъ, на основаніи § 133 устава семинарій и § 86 устава духовныхъ училищъ, полагаетъ съ своей стороны необходимымъ обратить на этотъ предметъ заботливое вниманіе мѣстныхъ учебныхъ начальствъ и поставить имъ въ непремѣнную обязанность наблюдать, чтобы какъ въ семинаріяхъ, такъ и въ училищахъ наставники ясно и отчетливо изъясняли ученикамъ преподаваемая ими науки; чтобы при требованіи отъ учениковъ отчетовъ въ классѣ обращали преимущественное вниманіе на пониманіе ими того, о чемъ они говорятъ, вызывая ихъ разнообразными вопросами къ свободному изложенію выученнаго, и чтобы при оцѣнкѣ успѣха учениковъ принимались въ соображеніе свѣдѣнія, добытыя ими не столько памятью, сколько умственною ихъ дѣятельностію. Святѣйшій Синодъ, вполне соглашаясь съ мнѣніемъ комитета о вредѣ механическаго затверживанія уроковъ и о необходимости возможно большей самодѣятельности умственныхъ силъ учащагося юношества, признаетъ, въ слѣдствіе сего, необходимымъ предписать епархіальнымъ преосвященнымъ, циркулярно, указами: а) чтобы поставили начальствамъ подвѣдомственныхъ имъ семинарій и училищъ въ непремѣнную обязанность наблюдать, со всею строгостію, за неуклоннымъ исполненіемъ въ сихъ заведеніяхъ тѣхъ требованій, касательно методы преподаванія и усвоенія уроковъ, которыя предписаны въ уст. семинар. § 133 и уст. учил. § 86 и изъясняются въ настоящемъ журналѣ учебнаго комитета, и б) чтобы независимо отъ

сего, они, преосвященные, обратили и съ своей стороны самое заботливое вниманіе на этотъ предметъ и приняли дѣятельнѣйшія мѣры къ неотложному устраненію тѣхъ, по сей части, недостатковъ, на которые указываетъ учебный комитетъ.

Дозволено цензурою. Тифлисъ. 27-го
мая 1868 г. Цензоръ І. Сулхановъ.

Редакторъ-издатель священникъ
Георгій Хелидзе.

Къ 4 № Груз. Д. В. 1868.